

SOKOLIĆ

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

1 9 3 6

GOD. XVIII

BROJ 10

Izlazi mesečno. — Godišnja pretplata Din 20'—

Sadržaj

1. 9 oktobra 1934	258
2. In memoriam Viteškom Kralju	260
3. Pred dva leta	261
4. Najveći praznik braće Čehoslovaka	263
5. O idealima	264
6. S naraštajem kroz sokolski život — takmičenja	265
7. Aforizmi	268
8. Ona	268
9. Tajne prirode	270
10. Sokolič in vrabec	272
11. Razmišljanja	272
12. 29 X 1918	274
13. Naši pesnici: Девети октобар. — Oktobarska simfonija. — Тужна успомена. — 9 октобра. — Соко сузе лије. — Septembarske noći. — Me- mento. — Na Kraljev rodendan. — Соколска мисао. — Iz starih zapisa. — Почетак јесени. — Istri. — Rudar v tujini. — Bistri brglez. — Oslobodenje	274
14. Radovi našeg naraštaja: Девети октобар. — Jedan život. — Визије пролетне ноћи. — Мала Кринка. — Крај болне сестре	284
15. Glasnik: Naraštajci Sokolskog društva Konjic na Paliću prilikom sleta u Subotici. — Za šalu	288

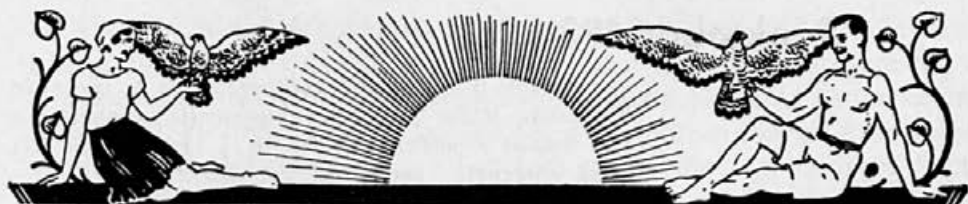
»Sokolič« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polu-
godišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave:
Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312.
Račun pošt. štedionice 12.943.

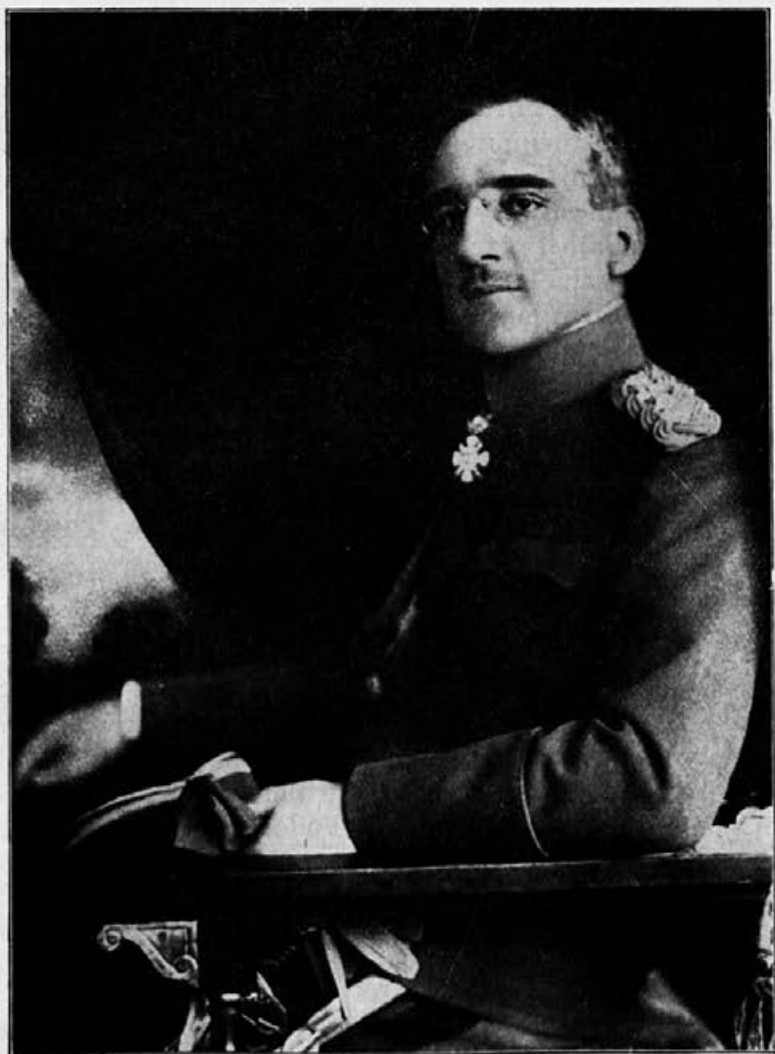
Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih
listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

U LJUBLJANI, OKTOBAR 1936

GOD. XVII. BROJ 10

Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj

Na dan 9. oktobra tekočega leta se je vse naše Sokolstvo, širom prostrane Jugoslavije, spomnilo v tihi žalosti tragičnega dne, ko je pred dvema leti umrl mučeniške smrti naš nepozabni sokolski vladar Viteški kralj Aleksander I. Ujedinitelj. Na žalnem večeru ljubljanskega Sokolstva za Velikim Pokojnikom je imel starosta Sokolskega društva Ljubljana I Tabor, brat Bevc Lado, nastopni spominski govor, ki naj si ga naš sokolski naraščaj vtisne globoko v svoja srca.

Bratski zbor!

Pravkar sta pretekli dve leti, odkar je žrtvoval Svoje življenje veliki zagovornik svetovnega miru, veliki vojskovodja in državnik, ustanovitelj Jugoslavije in ujedinitelj jugoslovenskega naroda, viteški kralj Aleksander I. Nasilni konec Njegovega tako dragocenega življenja je zapustil nenadomestljivo vrzel v snovanju naše zgodovine, katere smotreni in ustvarjajoči razvoj je ta veliki Genij našega naroda osredotočil v Svojih rokah. Tik po zgodovinskem pomirjenju med južnimi Slovani, smo ga spremljali na njegovi poti v Pariz s toplimi željami in z globokim zaupanjem v uspeh, ki bi koristil učvrstitvi mirovne misli in ojačenju položaja Jugoslavije, ki je odločena, da nudi ideji svetovnega pomirjenja vso svojo notranjo in zunanjo silo v duhu svojih nedotakljivih pravic. Toda sredi pota, v Marseilleu, se je zgodil zločin, ki je ugrabil našemu narodu njegovega kralja. Umirajoči kralj je posvetil še poslednji, najdragocenejši trenutek Svojega življenja Svoji domovini z lapidarnim naročilom:

Čuvajte Jugoslavijo!

To poslednje naročilo je prevzel sleherni Jugosloven kot izhodišče in smoter svojega delovanja na vseh toriščih, kjer se kuje srečna bodočnost in slavna zgodovina Jugoslavije. Geslo umirajočega kralja je po enodušni volji naroda začasno nadomestilo vrzel v snovanju naše zgodovine, kajti to geslo združuje potrdilo slavne tradicije, s krvjo napisani zakon o ustvarjenih osnovah bodočnosti in navodilo za delovanje na teh osnovah v bodočnosti. Neutolažljiva tuga se je spričo tega morala umakniti enodušni volji, da se izpolnjuje oporoka velikega Pokojnika. V tem delu nas prevzema in podžiga hrepenenje, da bi se volja Pokojnika in duh enotnega naroda poosebila v pokojnikovem Nasledniku.

Sokol kraljevine Jugoslavije je bil ustanovljen po volji viteškega kralja Aleksandra I. Ujedinitelja, ki je to voljo izrazil s posebnim zakonom. S tem zakonom je bilo izraženo brezpogojno zaupanje v moč Tyrševe sokolske misli. To zaupanje je še posebej podčrtano z

določbo, da bodi vsakokratni prestolonaslednik starosta Sokola kraljevine Jugoslavije. Vse to je čista logika in smotrena doslednost v delovanju in snovanju sokolskega kralja, ki na Oplencu sanja večne sanje o veliki Jugoslaviji. Sokolska ideja zasleduje dosego duševnega in telesnega zdravja naroda, ki ga tem potom hoče dvigniti na ono stopnjo v koncertu svetovnih narodov, na kateri bo ohranil svojo etično in državno moč in z le-to podprl človeštvo v njegovem napredku v duhu človečanske misli. Ta smisel sokolske ideje je pokojni sokolski kralj globoko doumel. Njegovo življenje in Njegovo delo, oba posvečena jugoslovenskemu narodu, nosita vse znake, iz katerih sklepamo, da je odšel s prestola v večnost prvi kralj, ki je bil Sokol z vsem svojim bitjem. Ta kralj nam je zapustil poleg poslednje volje tudi sokolski zakon, ki nam ga je prepustil v izvajanje pod starešinstvom Svojega Prvorojenca. Zvesti do zadnjega diha svojemu sokolskemu kralju Aleksandru I. in svojemu starosti Nj. Veličanstvu kralju Petru II. vključujemo s krvjo posvečeno geslo »Čuvajte Jugoslavijo« v svoj program o izvajanju sokolskega zakona. Zavedajoč se velike odgovornosti, ki smo jo prevzeli pred mrtvim in živim kraljem, smo pravkar stopili v Petrovo sokolsko petletko. V teku te petletke hočemo dovršiti veliko delo: Očistiti sokolske vrste, razširiti krog sokolskih pripadnikov, poglobiti harmonično telesno in duševno vzgojo sokolskih pripadnikov v duhu Tyrševe sokolske misli, do globine spoznati in razširiti misel o jugoslovenskem državnem in narodnem edinstvu v duhu nesmrtnih idealov in dejanj sokolskega kralja Aleksandra I, stalno motriti sokolske vrste in jih razgibati v široko razpredene sokolske legije pod geslom: »Le naprej, brez miru«, konsolidirati materialne osnove sokolskega delovanja, sodelovati pri vseh naporih za kulturni, socialni in gospodarski napredek naroda, skratka: Pred prestol polnoletnega Nj. Vel. kralja Petra II, staroste Sokola kraljevine Jugoslavije, hočejo stopiti pomnožene, prerrojene sokolske legije s svečano izjavo:

Geslo Tvojega velikega očeta »Čuvajte Jugoslavijo«, je naš najvišji zakon;

v duhu tega gesla so Ti sokolske legije na razpolago vsak čas in do zadnjega diha.

Govoreč o nalogah bodočnosti nam je lažje prenašati iskreno bol, ki kljuje v naših srcih od izgube sokolskega kralja. Spomin na Njega in Njegova nesmrtna dela nam postaja od dne do dne čudovito jasen. Zbiramo se v duhu okrog Oplenca, od koder še vedno prihajajo od nesmrtnega kralja navodila za naše dejanje in nehanje, vsa tako logična in točna, kot so bila takrat, ko se je brez smrtnih spon prosto gibal med nami.

Nesmrtnemu sokolskemu kralju, Viteškemu kralju Aleksandru I Ujedinitelju:

Slava!

In memoriam Viteškom Kralju

(Dvogodišnjica Njegove smrti 1934—1936)

Bez sumnje nema ni jednog pravog rodoljuba i Jugoslavena, koji ljubi svog Kralja i domovinu, a da se ne sjeća 9 oktobra 1934 godine, kada je cijeli jugoslavenski narod tužno zacvilio i gorku čašu, punu jada i čemera i naših vrelih suza, do dna ispio.

Toga dana prestalo je kucati veliko i plemenito srce pobjednika jugoslavenske misli i zaštitnika narodnog i državnog jedinstva, velikog apostola mira, blaženopočivšeg Kralja Aleksandra Prvog, koji je volio svoj narod i bio mu otac i majka, te ga obasipao svojom milošću.

Poklonimo se sjeni Velikog Kralja. Ne zaboravimo nikad, već pričajmo uvijek našoj djeci, braći i sestrama: da Soko i narod čuva našu lijepu i dragu nam Jugoslaviju, koju je On volio i poslednji put svojim okom ozario pri odlasku u Marselj: da u svakom momentu stoji na branilu velike Jugoslavije Soko i narod, koji je uvijek spreman za Kralja i domovinu proliti krv i dati svoj život; da je sveta dužnost svakog od nas, da izvrši poslednji amanet našeg herojskog Kralja, koji je, rastajući se s plemenitom dušom, rekao: »Čuvajte Jugoslaviju!«

Ovaj amanet mora svako i najokorjelije srce da zagrije za Jugoslaviju, te da je čuva. Da bi očuvali sebe, moramo čuvati i našu lijepu domovinu.

Svjesni svoje velike misije Sokoli će i narod znati i umjeti kao i do sada biti na straži Jugoslavije, te ići putevima Njegovog neumrlog duha, putevima časti i slave, k pobjedi.

Neka Ti je vječna slava i hvala, naš Viteški Kralju Aleksandre Ujedinitelju!

Pismo. Linorez,
Oton Gaspari

Pred dva leta...

9 X 1934. — U krugu naše kasarne Kralja Aleksandra u Ogulinu završila je večera. Kratak je jesenji dan, pa je ubrzo pao mrak. Razišli smo se po sobama. Rano je bilo da se spava, pa smo pevali ležeći u krevetima. Zbijali smo šale na sve moguće načine. Svi smo bili mladi, zdravi vojnici-planinci. Bilo nas je od svakuda. Svi smo se razumeli kao braća. Među nama nije bilo nikakve razlike. U vojsci se najbolje vidi, koliko je luda tvrdnja neprijatelja našeg narodnog i državnog jedinstva, da mi nismo jedan narod. »Zar smo mi krivi, šta nam je Bog dao isti jezik,« kako je rekao župnik-soko br. Poslek. A uz jezik istu krv, istu narav...

Još nije sviralo povećerje. Veselje, izazvano večću, da ćemo skoro na odsustvo, po malo se stišavalo. San je zavladao po našim stanovima. Vedra i vesela su bila naša lica. Mir i zadovoljstvo u našim srcima. Niko nije ni u snu slutio kakve nam crne vesti nosi na svojim tamnim krilima...

— Diž' se! potihlo je zvao dežurni. Jedva smo zaspali. — Je li uzbuna, pitali smo? Odgovora nije bilo. Svud tišina. Na ulicama neka žurba, jauci... Obučeni legli smo u postelje, ali san više nije dolazio na oči. Mene su poslali po mog komandira. Čim sam izašao na ulicu, saletiš me braća Sokoli i znanci s rečima.

— Jaoh, Joso, poginuo je naš Kralj!

Zanemio sam od čuda. Kao od kamena stajao sam. Odnokuda čule se vesti radija. Otrčah da slušam. Madžarski spiker je javljao hreštavim glasom smrt našeg Kralja.

Probudivši komandira otišao sam u sokolanu. Braća se okupila. Groza je bila na licima. Niko nije mogao verovati groznoj vesti. On, da je mrtav! Miljenik i Otac naroda. Ponos i dika naša...

U kasarni me dočekalo, mrtvilo. Saletiš me s pitanjima. A ja sam ćutao. Bol mi je zavezala usta, okamenila jezik. Nisam mogao zaspiti. Sve su misli bile posvećene nadi: Možda je to sve laž. Videćemo sutra...

10 oktobra 1934. — Sivo i mračno jutro. S Kleka su pretili gusti oblaci kišom. Dan je počeo da rasteruje crnu noć. Nadali smo se, da će oterati i crne misli, grozne glasove... Ali, avaj, — prvi pogled kroz prozor moje kasarske sobe uverio nas je, da je sve istina. Crne zastave, nisko spuštene vijorile se po kućama Ogulina. Teški oblaci sa sipljivom kišom, podavali su crnim zastavama još crniji okvir. Dakle istina je... Vrhovni Komandant je pao. Ne u boju kroz tolike godine, već na tlu savezničke Francuske... I na kasarnu su istakli crnu zastavu. Onda su i najsumnjičaviji verovali. Gledali smo se nemo. Suze u očima. Grč u grlu... Kupili smo se po krugu. Zavukao sam se na tavan konjušnice. Izvadih papir i olovku. Počeh pisati pesmu. Ali kakvu... Ne više Onome, kome sam sa zanosom mladićske duše pevao pesme u civilu i vojsci. Mrtvome Kralju, Komandantu, Sokolu... Ali suze mi nisu dale da vidim papir. Ruka je drhtala. Trebalo se smiriti. A smiriti me je mogla samo jedna vest: Tvoj Kralj živi!

Kralj je mrtav! Okupili smo se u velikoj sali naše kasarne. Oficiri, pod-oficiri, kaplari i redovi čekali su tu. Došao je komandant, simpatični ppukovnik g. Nećak. Starom ratniku drhtala su usta, suzilo oko, kad nam je čitao proklamaciju Vlade. »...da svojim životom zapečati delo mira...« završio je. Uzeo je reč katolički svećenik g. Kukulj. Rasplakao nas svojim govorom. A onda pravoslavni. I dok je vani padala kiša, podigli smo tri prsta, da položimo zakletvu novom vrhovnom komandantu Nj. Vel. Kralju Petru Drugom! A tek pred šest meseci položismo prisegu Njemu... koga više nema. Činilo mi se da čujem Njegove reči: »Čuvajte Mi Jugoslaviju«, sinoć u Marseju izgovorene.

»Slava Kralju Mučeniku« i »Živeo Kralj!«, zaorilo je iz pocepanih srdaca i bolnih duša. Osetili smo se ponosni, da smo vojnici, iako je naša bol bila najveća. Znali smo da nismo bez Oca, bez Vode. Imamo Sina Njegovoga, imamo opet Kralja!

A s tornja crkve preko puta kasarne zazvonila su zvona. Zazvonila, da ne prestanu kroz sve vreme, dok Njega ne pokopaju, svakog sata su plakala za Ocem Domovine... Pogled mi se ustavio na velikom Frankopanovom trgu ispred kasarne. U duhu mi je uskrsla slika, koju sam tu gledao pred tri godine. Bio je lep sunčan dan. Leto. Hiljade i hiljade naroda čekale su Njega, Kralja Ujedinitelja. Časovi su prolazili. Kad se pojavila Njegova kola, zasipalo je cveće Njega i put kojim je prolazio. Zaorili su poklici. Klicalo je veliko i malo. On je razgovarao sa svima. Smešio se. Narod je ludovao od sreće. Nosio ga u autu do na stanicu. Nikad se takvoga što nije videlo ni čulo u Ogulinu... A tako je bilo svuda kud je on polazio... A danas? Čemer i tuga u srcima, suze u očima...

Najgore su bile noći. Gutale se novinske vesti. Kasno u večer vraćao bi se iz sokolane u kasarnu. Magle su pritiskale Ogulin, nekad sunčanu varoš, od Kleka do Krpelja. Pozno mi je bilo proći kroz ulice. Vrh glave su mi visile crne zastave. Svud mir. Crno nebo, crne zastave, crne misli... A i u duši crno. Pusto...

14 oktobra 1934. Bila je nedelja. Već danima smo u iščekivanju: kad će proći On. Mrtav Soko, na svome poslednjem putu... Danas pre podne okupile se mase na sok. vežbalištu, da čuju komemorativne govore. Sve je bilo uplakano...

A onda uveče, po noći, seli smo u voz da mu odemo u susret do Oštarija. Tu se sve crnilo od naroda. Nigde slobodnog prostora. Veliko i malo izašlo je da Ga dočeka. U rukama baklje, u očima suze... Sokoli, vatrogasci, četnici, narod: staro i mlado, muško i žensko, deca i odrasli. Sve je čekalo. Sa strahom u srcu. Svaki čas se čuo jecaj. Iz daleka dolazi izvidnica. Malo docnije pada komanda: »Mirno!« Pa: »Pozdrav na levo! Tiho, nečujno ulazi u stanicu dvorski voz. Narod kleči. Na lokomotivi slova: »Čuvajte Mi Jugoslaviju!« Projaze vagoni s vencima i cvećem. A onda dva bela krsta. »Tu je« — neko šapuće. I gledamo: Verni gardijci stoje kao od kamena u stavu mirno kraj odra svoga Kralja... »I da nisam vojnik, ja bi plakao«, pomislio sam s pesnikom. Taj momenat tako mi se usekao u pamet, da ga do groba neću zaboraviti... A onda je jedna žena podigla dete kriknuvši prigušeno: »Sine, vidi svoga Kuma...« Ko je to čuo, taj ko je bio blizu sirote žene, zaplakao se, kao malo dete...

Plać i jecaji su sve jači. Ko bi ikada pomislio, da ćemo Ga ovako dočekati... Polako su krenula dvorska kola. Neko je kliknuo: »Slava Kralju, Mučeniku!« Ko je mogao od plača, prihvatio je. I zadnji vagon je pošao, a mi smo još stajali »mirno«. Narod je klečao. Baklje plamsale. Suze kapale. Usta drhtala. Pesnice se stezale. A voz je dalje nosio mrtvog Kralja, tamo prema mome Generalskom Stolu, koji Ga nikad nije želeo na ovaj način dočekati...

Zbogom Kralju, Zbogom... Čulo se između nepregledne mase... Zbogom za uvek. Nema Te, ali ostala je Jugoslavija, koju ćemo čuvati, Tebi, Sinu Tvome, naraštajima budućih pokolenja. Mirno snivaj Veliki Mučenice, tu je vojska, tu Sokoli, tu je narod. A gde je to, tamo je Jugoslavija...

18 X 1934. — Zadnji čin velike tragedije danas završava. Zvonjava zvona, koja ne prestaje već deset dana, počasnih plotuni, silan narod, pomeni do podne i po podne, sve to govori, da se telo Njegovo nalazi na poslednjom putu prema Oplencu. Kao da smo sve u duhu gledali, od Splita do Zagreba, od Zagreba do Beograda, od Beograda do Oplenca. Suze naroda bi Njegov sarkofag poput reke ponele do grobova Otaca, da ih je bilo sabrati. Pa kad je spušten pod mauzolejem zastava naše Slave, da u njenoj seni počiva i pokoljenima govori o žrtvama, klicali smo još uvek u dubokoj boli: »Slava Ti Oče naš, Slava Ti Kralju Mučenice!« A u duši su treperili stihovi himne jugoslovenske.

Najveći praznik braće Čehoslovaka

Braća Čehoslovaci proslavili su dne 28 o. m. svoj najveći narodni i državni praznik 28 oktobar. Devetnaest godina žive braća Čehoslovaci u slobodnoj i samostalnoj državi. 28 oktobar im je najsvetiji međaš, koji povezuje njihovu prošlost sa sadašnjošću i budućnošću. Na 28 oktobra svake godine spominje se čitav češkoslovački narod svoje borbe na život i smrt za oslobođenje, daje počast prolivenoj krvi svojih najboljih sinova, koji su pali za lepšu budućnost svoje domovine, podžiče svest da velike žrtve u borbi protiv zakletih neprijatelja pred 1918 godinom nisu bile uzaludne, zaklinje se na svoje najdragocnije narodne i državne svetinje, da će se češkoslovački narod neustrašivo boriti i u budućnosti za svoju samostalnost i slobodu.

Dr. Edvard Beneš, predsednik Češkoslovačke Republike

Jugoslovenski narod, koji se je rame uz rame borio s braćom Čehoslovacima za svoje oslobođenje, veseli se prigodom ovog svetlog dana s braćom Čehoslovacima. Duh junaštva i požrtvovanja pobedio je zaklete neprijatelje obaju naroda. Na Severu je nikao novi život, koji je čeznuo za slobodom, na Jugu je težio porobljeni slovenski narod za jedinstvom i slobodom. Čehoslovaci grčili su pesnice pod ropskim igom i veliki deo Jugoslovena čamio je pod vlašću neprijateljskog tudina. Sudbina obaju naroda bila je jednaka: i jednome i drugome trebalo se boriti za oslobođenje! Oba naroda izvojštala su oslobođenje s teškim žrtvama! Ni po čemu se nije moglo predvideti, da će zaista i pobediti. Moglo se je dogoditi, da i neprijatelj pobedi i da porobljene narode, koji su čeznuli za slobodom, istrebe ognjem i mačem. Nada u pobjedu ulila je odvažnost svima boricima za slobodu češkoslovačkog naroda. Nada pak sama nije nikada pobedila. U velikim ratovima naroda za oslobođenje pobedilo je junaštvo i požrtvovanje, junaštvo do skrajnosti bez kompromisa. Junaci, koji su bili spremni da žrtvuju život i sve što im je bilo sveto i dragoceno, takvi su junaci izvojštali slobodu narodima. Takvi junaci su srušili trulu zajednicu tudinaca, zajednicu koja je jedino još živela na račun zarobljenih, koja je sisala krv potlačenih naroda. Po svetskom klanju, po potresu, koji je srušio rasklimane zgrade, koji je savnio sa zemljom državne tvorevine, koje nisu više imale prava na život, a ispod njihovih je ruševina zažuborio novi vratak života, volje i stvaralaštva.

Za granicama borili su se protiv kletih neprijatelja Sokoli Masarik, Beneš, Štefanjik, Švec, Sirovi, a unutar granica truloga carstva borili su se Sokoli Šajner, Vanjiček, Štjepanek i drugi. Pod vodstvom Sokola dali su svoje živote za domovinu tisuće znanih i neznanih junaka - legionara!

»Oružje u svakoj šaci!«, rekao je veliki Tirš. S oružjem u šaci i s velikim sokolskim idealima, s vernošću i ljubavlju u srcu izvojštio je bratski češkoslovački narod svoju slobodu.

I mi se od srca veselimo ovom svetlom danu bratskog češkoslovačkog naroda, opetujući mu i ovom zgodom naše bratsko obećanje: Vernost za vernost!

Živela bratska Češkoslovačka Republika!

Živeo predsednik dr. Eduard Beneš!

Živeo Predsednik Oslobođitelj T. G. Masarik!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

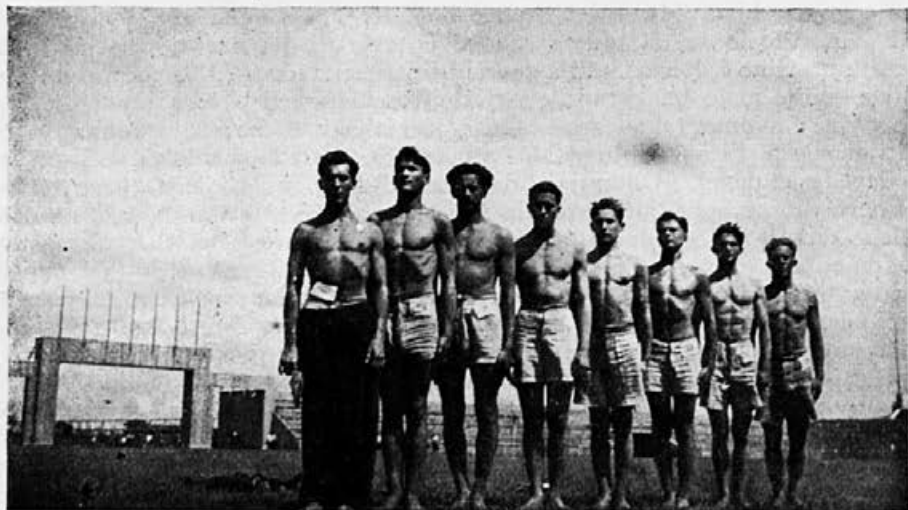
O idealima

Sasvim je iluzorno i bezidealno idealisati o idealima, ako nas trbuh pri-teže k zemlji i banalnoj realnosti života.

Postoje tri vrste ljudi koji ideališu. Jedni ideališu radi toga, jer misle da su idealni; drugi radi toga, jer bi hteli da budu idealni; dok su treći stvarno idealisti i oni su ti koji su u stanju da žrtvuju sebe radi svojih ideala.

Imati svoje ideale znači pronaći sebe i smisao svoga »jesam«.

Ideali mogu biti dobri ili loši, oni su uvek iznad banalnosti života; čim se spuste do razine jednostavne borbe za afirmaciju svoga ega, oni prestaju biti uzvišeni, nisu više ideali...

Više odeljenje naraštaja Sokolskog društva Zemun, koje je osvojilo prvenstvo Saveza na utakmicama 1936 godine u Subotici. (Snimano za vreme takmičenja). S leva na desno braća: vodnik, Branko Kurepa, Dukanovac Mato, Gnus Ferdo, Đurinović Antun, Subotin Stevan, Kumičić Vlatko, Cerovac Sava i Cerovac Branko

Vilko:

S naraštajem kroz sokolski život — takmičenja

(Svršetak)

U jutro sam se rano probudio. Svi su naraštajci još spavali. Prvi između njih probudio se Marijan. »Koliko je sati?«, zapita. »Spavaj, spavaj!, još nije vreme za ustati. Imamo vremena,« rekoh. Ali taj naš kratki razgovor probudio je i ostale. Spavali su samo Paša i Neco. Izadem da se umijem. Na jednom se začuje neka galama iz sobe. Udem unutra.

»Olimpijac« bacio jastuk na glavu Paši i Neci, a ovi preplašivši se stali galamiti. Nisu znali tko ih je udario, te onako bunovni i smešni izazvaše opšti smeh. »Olimpijac« ugursur, uzimao ih tobože u zaštitu. »Pa nema suzila bacati jastuk na ljude koji još spavaju!« To je bio povod još jačem smehu. Paša se ljutio, Neco se protezao u krevetu, a ostali se oblačili nastavljajući sa šalama. Posle doručka uputismo se na stadion, gde se imala držati takmičenja. Tu je već bilo nekoliko naraštajaca i nekoliko starije braće. Bili su to sudije. Kod brata župskog načelnika, koji je vodio takmičenje prijavim prisustvovanje svojih naraštajaca. Ovaj mi izda za svakog brojeve, na koje mu potpisah revers i dade mi takmičarsku listu. Na dani znak brata župskog načelnika otpočeše takmičenje. Neki podoše na trčanje, neki na bacanje, neki na sprave, a mi dobismo proste vežbe. Nedaleko sudija postroji naraštaje u vrstu i krenem pred sudije. Išli su svi čvrstim odmerenim korakom. »Stroj vrstu na levo!«, »Mirno!«, komandovah, zatim »Od sredine rastup!« i »Na mestu voljno!« Ispred svakog takmičara sedio je jedan sudija. Jedan između njih objavi da je za takmičenje izžrebana prva prosta vežba. Vrhovni

sudija komandova »Mirno!« i otpoče brojati. Opazi neku zbunjenost skoro kod svih. Videlo se da rade s mnogo opreznosti, da nastoje izvesti svaku kretnju pravilno i dobro. Sudija završi brojanje i dade im »Na mestu voljno!« Ostale sudije malo još ostadoše sedeći i premišljajući. Zatim se digoše, pri-doše svaki svome takmičaru, rekoše im greške i oceniše izvedbu vežbe. Marijan, Paša, Fičo i Vojo dobiše sto tačaka. Ostali između devedeset šest do devedeset devet. »Olimpijac« dobi devedeset pet. Na licima prvoj četvorici oertavao se porednički osmeh. Bili su ushićeni. Marijan i Paša naročito su lepo odvežbali. Skladnost povezanost, gipkost i elastičnost, te naznačavanje pojedinih elemenata odavali su, da ne kažem, savršenu, — ali odličnu izvedbu. Mnogo su im tome pridoneli već lepo razvijeni mišići ruku, ramena, prsni i ledni, koji su se jasno oertavali pri svakom čvršćem pokretu. Iza toga prešli smo na trčanje. Staza je bila 100 metara. Od prve četvorice došao je prvi na cilj Nikola, koji je tu stazu prešao za dvanaest sekunda. Ostali su trebali više vremena dok su ju prešli. Na skoku u vis zaletom također je bio najbolji Nikola. Skočio je 165 cm. Badava se trudio Paša i Rade, da ga dostignu, ali ta visina bila je za njih neosvojiva. Na kugli smo malo čekali, dok su naraštajci nekog drugog društva završili bacanja. Svi su ovi bacali ispod 9 metara. Najbolji njihov bacaj bio je 8,95 m. Kad dodosmo mi na red, Paša uhvati kuglu, namesti ju na ramena, zasuče telom jedno dva puta levo i desno i izbacila snažno kuglu. Sudija se okrete i reče, da nema dovoljno mere. Dužina, kojom je on merio bila je samo 10 metara. Zabeležiše tih 10 metara i izmeriše dalje. »Dvanaest metara i trideset pet centimetara,« reče. Najslabiji bacaj naših naraštajaca bio je 10,56 metara. Prisutni, pa i same sudije, bili su iznenađeni. Neki još dobaciše »Nisu li to iz Like«. Dabome, da je Paša triumfirao. Bilo je u njem više veselja, nego da je dobio porednički lovor. Zaboravio je na jutrošnje neraspoloženje. Nije se više ljutio. Nije se srdio više ni na »olimpijca« koji ga je posmatrao s nekim divljenjem. No, ništa manje nije triumfovao ni Marijan bacivši malo zatim loptu s omčom 69 metara. Paša se trudio, da ga dostigne, ali sve uzalud. Nije također ni Radi uspelo. Samo što ga lopta zviznula po vlastitim ledima, kad je hteo valjda najdalje da ju baci. »Ništa,« reče Fičo, »na vratilu ćemo se ogledati, tko je bolji, ovo ne znači još ništa.« »Ništa, ništa, ali na krugovima ćemo videti tko je »Štukelj«, doda »Olimpijac«. Pošli smo na prvu spravu. Vratilo. Svi odvežbaše vrlo lepo, ali Fičina izvedba nadkrili sve ostale. »Sto tačaka«, reče sudija. Čvrstina koraka, kojim je ostepao ispod sprave jasno je govorila o zado-

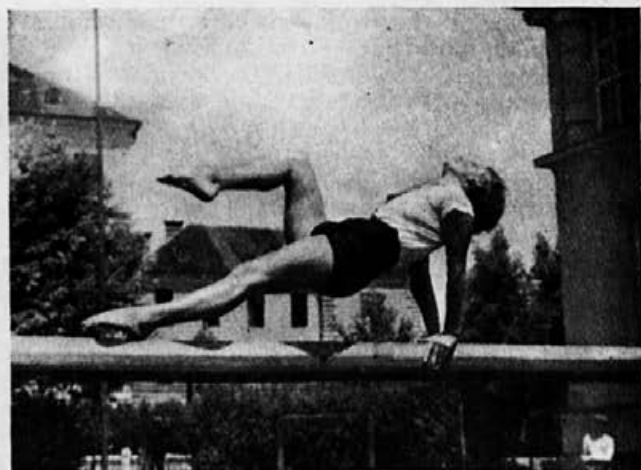

Sestra Rupnikova iz olimpijske vrste na gredi

voljstvu, koje je tim časom ovladalo celim njegovim bićem. Na krugovima zaista se »olimpijac« odlično držao. Tu je on pobrao lovorike. Ravnih sto tačaka. Nitko veseliji od njega. »Tko se zadnji smeje — najslade se smeje,« reče. »Nisam li kazao da ću pokazati, da ja nisam badava »olimpijac«, pobednik iz Amsterdama«. Zaista »štukelj«, doda veslo Neco. Završili smo takmičenje. Uzeo sam od njih brojeve predao ih bratu župskom načelniku, koji je poderao revers, koji sam jutros potpisao. Još mi reče, da će posle podne objaviti rezultate u župskoj dvorani u tri sata. Brzo smo se obukli i pošli na ručak. Ne znam da li uvek, ali danas im je odlično prijao. Za vreme ručka raspravljali su među sobom kako se tko borio. Kako se osećao na ovoj ili ovoj disciplini, te ispoljavali svoje utiske s današnjeg takmičenja. U tri sata bili smo u župskoj dvorani. Tu nam je župski načelnik objavio da smo postigli prvo mesto u nižem odeljenju u župi. Lako je shvatiti kako je veselje ušlo u moje naraštajce. Lica su im sjala od zadovoljstva. Jedva su se suzdržali, dok su izašli iz dvorane. Tu je bio vrhunac veselja. Stiskali su jedan drugom ruke i grlili se. Otvoriše širom svoja srca. Sve bi u tom času dali, sve žrtvovali jedan za drugoga.

Celog toga dana jedini predmet njihovog razgovora bilo je samo takmičenje. Koliko će se obradovati samo naši kod kuće kad im kažemo naš današnji uspeh s takmičenja. Neće biti kraja veselju. Da, onaj debeli brat neće im verovati, ali neka, uveriće se on već. On im i tako nikad neće da veruje. Njihov je rad nagrađen obilato, a time su doprineli mnogo i svome društvu i celom Sokolstvu.

Prvim večernjim vlakom vratismo se kući. Na stanici nas dočekaše mnogi naraštajci i naraštajke. »Olimpijac« im je još kroz prozor vagona viknuo: »Prvo mesto«. Mislio sam, da će da iskoči kroz prozor. Toliko se nagnuo i zamlatio rukama. Tu je opet bilo zdravljenja, stiskanja ruku i čestitanja. Još veći zanos obuhvati sve, kad se uveriše, da smo zaista na prvom mestu. Takmičari počеше prepričavati svoje doživljaje s današnjeg svog takmičenja. Verujem da nijedan od njih te noći nije dugo zaspao. Još osam dana iza toga živo su pretresali svaki momenat i svaku zgodu s takmičenja, dok polagano nije polazilo sve u zaborav, ali njima će ostati ugodna uspomena kroz celi život s njihovog prvog takmičenja i diploma, koju im poda župa večno će ukrašavati zidove sokolane, da ih potseća na te časove sokolskog života i da govori budućem naraštaju o njihovom uspehu, radu i požrtvornosti.

Sestra N. iz olimpijske
vrste pri vaji na gredi

Aforizmi

Največji sovražnik je edini pravi prijatelj, ker on edini preceni pravo vrednost človekovo ter ga zato sovraži.

Življenje je pesem, note so ji delo.

Razum je merilo človekovo, njegova dejanja pa kriterij njegovega značaja.

Prepričanje značajnega človeka ni krivulja, ampak premica.

Prijatelj v nesreči — bela vrana; sovražniki pa roji komarjev.

Pot vase — najtežja pot.

Misli so včasih blagoslov, pogosto pa tudi prokletstvo.

Posameznik je kaplja v morju — vsi bobneči ocean.

Strahopetec je duševni revež.

Malo je pravih mučnikov, več je namišljenih.

Trpljenje ustvarja velikane, slabiče pa uniči.

Življenje je niz zapletljajev, ki jih vsak po svoje rešuje.

Umetnik je fotografska plošča, le s to razliko, da ne daje vernih posnetkov, nego obarvane z umetnikovo dušo.

Hinavec stori več hudega kakor pa zločinec.

Obče dobro mora kraljevati nad osebno koristjo.

Res je, da ne pade jabolko daleč od drevesa, res je pa tudi, da zdrava in plemenita jabolka razpošiljamo daleč po svetu kot svoj ponos.

Kdor prezira reveže, prezira tudi samega sebe, kajti vsi smo ljudje — zapisani smrti.

Vse se dobi za denar, le poštenosti ne moremo kupiti. Zato je neprepaljljiva.

Poštenost je regulator notranjega miru.

Iz osla ne postane nikoli konj.

Vsak, kdor se rodi, ima pravico do dela in kruha. Kruh ali pogača pa mora biti odvisna od njegovih duhovnih in delovnih zmožnosti.

Z usmiljenjem ponižuješ sebe in bližnjega. Usmiljenje je le strah pred enako usodo. Samo razumevanje bede bližnjega je vredno človeškega dostojanstva.

Kriza je posledica posurovelosti in požrešnosti bogatinov.

Brezposelnost je velik madež v dostojanstvu kulturnih narodov.

Za plemenite cilje so samo plemenita sredstva in četudi so kri plemenitih sinov naroda.

Svoboda ni samovolja; svoboda je discipliniranost samega sebe.

Svoboda naroda je — enakopravnost.

Svoboda zahteva zrelega človeka in zrel narod.

Enakopravnost je vrednotenje slehernika kot člana družbe.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Ona

Pesma u prozi

Kad sam se rodio kraj zipke dočekala me je i zapevala mi meko i melankolično sonet o beskrajnim patnjama i bolu. Divna je bila ta njena pesma i mnogo sam puta nezahvalno protestovao protiv majčine tople uspavanke i želeo nju. Doživao sam ju plačem i suzama, gorčinom i bolom, jer samo se na takve signale javljala. Pričala mi je katkad i divne priče o pesnicima, koji su

Ljubili vile i na krilatom konju jezdili nedokučivim nebeskim krajevima. Takve su me njene priče dirale u dušu i zbog njih sam mnogo plakao. A jedne sumorne novembarske noći moja je majka sedela kraj mene i, pletući čarapu, pevala mi neku ariju o sreći i ljubavi. Iznenada se zaustavila, pognula glavu i prekrila lice rukama, a na krilo se srušila jedna ugrejana kristalna kap. Kraj moje zipke, s druge strane, stajala je Ona sve u crnini. Tiho je šaputala:

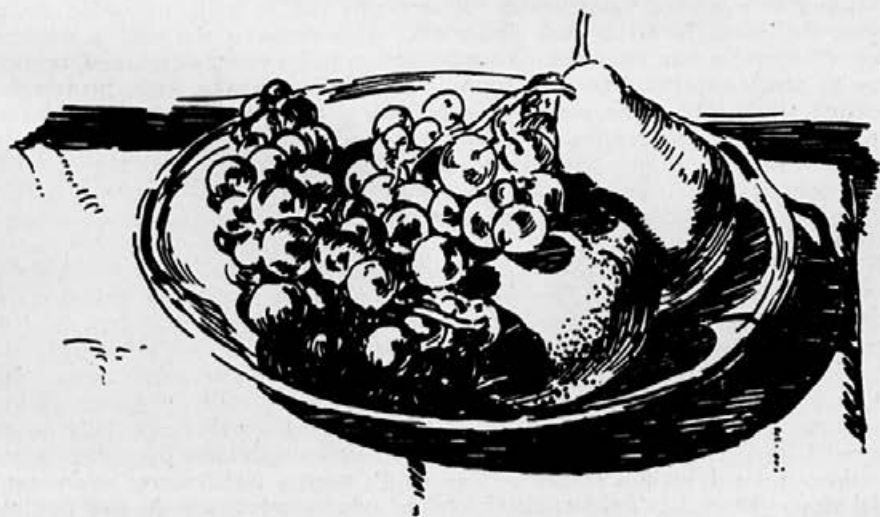
»Vidiš, sinko, majku sam ti rasplakala, jer je, pevajući o sreći i ljubavi, mislila na tvoju sreću i svoju ljubav prema tebi. Kraj njene koevke ja sam pre mnogo godina pevala o bolu kao sada kraj tvoje. I kroz ceo njen život, ja sam joj bila nerazdvojna druga. Nisam htela ni ti da zaostaneš za svojom majkom, pa sam i k tvojoj zipci sašla da te napojim eliksirom saznanja i nadarim te darom, koji obični ljudi ne shvataju, jer nisu tako lepi i čisti i uzvišeni kao što je dar, koji ti dajem...

Ti ćeš otekle mislima lutati beskrajnim daljinama i držaćeš zborove s vilama i muzama, dok će te ljudi prezirati i nazivati ludakom. Tvoje će srce biti puno osećaja, a duša će ti lebdeti u carstvu sanja, nedokučivih za obična čoveka, neshvatljivih za čaršinskog trgovčiča i smešnih za malog, pigmejskog čovečuljka svakidašnjice. Stvaraćeš dela od večne vrednosti, a sve to na zabavu i smeh onih, koji te nikad neće moći shvatiti ni doseći tvojih visina. Tako ćeš proći od zibke do groba, a da niko o tebi neće ništa drugo reći osim to da si sanjar, fantast, ludak. A ja ću uvek biti uza te i nikada te neću prepustiti samome sebi. Biću ti prijateljica i ljubavnica, drugarica i sestra, a kada malo poodrasteš i naučiš misliti, moje će ti se ime kazati samo...«

Onda me je nežno pomilovala po licu i nestala, a majka je moja brisala zadnje suze s obraza i setno me posmatrala. Nasmešio sam se, a velika majčinska ljubav planula je punim svojim žarom i zanela me kroz beskrajnost celova i tepanja u druge, daleke i lepe svetove nevinoga detinjstva...

Ne znam ni sam kako su otišle godine, a da su zaista otišle vidim po borama na licu svoje majke. Ne znam ni sam kako sam postao pesnik, ali da to jesam vidim po tome što mi svi prilaze s ironijom i osmehom, koji boli i vredi. Ne znam ni sam kako sam doznao za ime one žalosne vile iz detinjškoga sna, ali je osećam u sebi i spoznao sam da se zove — Tuga...

Svake večeri ja sada pevam dugačku himnu o boli i žalosti. Svake večeri ja sada pevam himnu Tuzi...

Tajne prirode

Magnetizam i elektricitet u organizmu

Poznate su nam rude gvoždene sastojine, koje imaju to svojstvo, da mogu k sebi privući drugi komad gvožđa. Te rude otkrivene su već prije više decenija u Maloj Aziji u gradu Magneziji po kojem im je dato ime »magnet«. Pored tog privlačivog gvožđa — magnet, Paracelsus je ustanovio da i drugi elementi imaju tu privlačivu silu, a Plinius je tvrdio da ima ljudi koji imaju medicinsku silu. To je takozvani liječevni magnetizam, koji nazivaju mesmerizam (magnetizam životinja) po njegovom pronalazaču Francu Antunu Mesmeru koji je na tome osnovao cijelu nauku, pa je nastojao da ovo općenito ljekovito sredstvo upotrijebi i u praksi.

Mesmer je, naime, u početku svoje prakse prevlačenjem magnet preko pojedinih bolesnih dijelova tijela došao do tog zaključka, da se magnetom liječe mnoge bolesti. S tim i daljnjim pokusima otkrio je da se jednostavnim prevlačenjem, ne sada magnet, nego prevlačenjem ruku preko bolesnih dijelova tijela također liječe bolesti.

Taj pronalazak doveo ga je do uvjerenja, da se u čovječjem organizmu nalazi magnet ili bar svojstva koja se slažu sa svojstvom magnet, te da je prema tome čovjek jedan magnet koji privlači i odbija. To privlačenje i odbijanje mi nazivamo u svakodnevnom životu simpatija i antipatija.

Sve do skora nauka je poricala teoriju o animalnom magnetizmu i mogućnost da se u čovječjem telu mogu okupljati elektromagnetske energije. Ali naučenjaci su u novije vrijeme uspjeli dokazati, da čovječje tijelo zaista ima izvjesnu privlačivu magnetsku silu.

Jedan engleski liječnik konstruirao je naročiti aparat, kojim se ovo jasno dokazuje. Na toj spravi nalaze se tanke i vrlo lake gvozdene iglice. Kad se aparat stavi u pogon, pa približi čovječja ruka, ona na te iglice utječe kao magnet, one se jednostavno prilijepe za ruku. Isto tako je utvrđeno da se osim u ruci i drugim dijelovima ljudskog tijela krije magnetska snaga. Grudni koš može za vrijeme disanja također da privuče iglice. Engleski liječnik je ustanovio i druge zanimljive pojedinosti u vezi s magnetizmom čovječjeg tijela. On je našao da su mišići na ruci i nozi u zategnutom stauju mnogo magnetičniji, nego u labavom položaju. Ovo otkriće je važno za medicinu i liječenje raznih bolesti.

Njemački profesor Sauerbruch (Sauerbruh) već je prije nekoliko godina dokazao da čovječje tijelo ima električno djelovanje u daljinu, a profesor Wataz (Uoters) u San Francisku konstruirao je neku vrstu detektora, pomoću kojega se mogu mjeriti, i to vrlo točno, radioaktivne zrake, koje proizlaze iz čovječijeg tijela. On je najprije vršio pokuse s predmetima, pa se pokazalo da aparat, naravno, ne reagira, u koliko nisu sadržavali radia u sebi. Međutim je aparat odmah reagirao kada se je eksperimentiralo sa životinjama i biljkama i svako je živo biće drugačije reagiralo s drugim zrakama. Onda je vršio pokuse i s ljudima pa je mogao dokazati da ljudsko tijelo emanira radio-zrake.

Svaki organizam stvara pri svakom radu ili pokretu izvjesnu količinu elektriciteta. On nastaje u mišićnim tkivima. Količina tog elektriciteta varira u velikim granicama i smatra se da je on samo redovan pratilac mišićnih pokreta. Utvrđeno je da postoje organizmi kod kojih je stvaranje ovog elektriciteta namjerno i neophodno potrebno. Takvih je organizama malo.

U moru živi jedna vrsta ribe, koja u sebi sadrži velike količine elektriciteta, pomoću koga lovi svoje žrtve, a i brani se od neprijatelja. Istu pojavu opažamo i kod nekih rječnih riba. Tako u nekim rijekama Sjeverne Afrike žive takozvani »električni somovi«, kod kojih napon električnog udara može dostići skoro 500 volti. Takav jak električni udar smrtonosan je i za čovjeka.

No napon električnog udara pri čestoj upotrebi opada, tako da poslije dulje borbe riba postaje potpuno bezopasna. Isti je slučaj i kod električne jegulje, koja živi u rijekama Južne Amerike.

Ta čudnovata pojava kod riba do danas još nije potpuno rasvijetljena. Ustanovljeno je samo da se taj elektricitet, stvara u mnoštvu tkiva sličnih mišićnim tkivima, a odatle se skuplja u takozvane električne ploče, čiji je broj vrlo velik i koje sve skupa sačinjavaju jednu električnu bateriju. Naobraženjem baterije odaje skupljeni elektricitet, koji je vrlo opasan po sva živa bića.

Nedavno je u Nikaragui pronađena jedna vrsta biljke, koja se zove »pitolaka«. Zapaženo je da kada granje ove čudne biljke sijeku nožem pri tome se osjeća jak trzaj, koji je potpuni sličan trzajima električnog sprovodnika. Trzaj je snažniji u koliko je vrijeme burnije. Pred nepogodu je vrlo jak. Primjećeno je, da su ovi električni trzaji mnogo jači u toku dana. Ni jedna ptica ni insekat ne staje danju na ovu biljku.

Naučenjaci sada proučavaju izvor životinjskog magnetizma i elektricitete i upotrebljavaju ga u medicinske svrhe. Životinjski magnetizam ili sila koja se nalazi u čovjeku, koju je nazvao Mesmer magnetičnom silom (fluidus), a Rajhenbah (ôd), može se također prenositi s jednog bića na drugo. Lijeva strana čovječjeg tijela je pozitivna, a desna negativna.

Životinjski magnetizam razlikuje se od običnog magneta, u tom što kod običnog magneta što se tiče polova i njihovog kontakta, raznosmjerni polovi se spajaju, a istosmjerni se odbijaju. Kod životinjskog magnetizma opet suprotna su dejstva dvaju kontakta raznoimenih i istoimenih polova. Na primjer: polovi dvaju kontakta raznoimenih polova, djeluju smanjujući magnetsko dejstvo, dok polovi dvaju kontakta istoimenih polova djeluju pojačavajući organsku aktivnost.

Poznavanje ovog zakona o polaritetu životinjskog magnetizma veoma je potrebno za one koji se eksperimentalno bave liječenjem bolesnika magnetizmom (magnetoterapija).

Ovom vrstom liječenja služe i danas mnogi magnetopati i liječe mnoge bolesti, svojom elektro-magnetskom silom, koju oni usrujavaju iz svojih očiju, daha i ručnih prsta, te prenose na drugo bolesno tijelo u kojem nedostaje te sile i postepeno ga ozdravljaju.

Kako oko, dah, tako i ruka proizvodi pozitivan magnetski utjecaj, odatle i dolazi njihova uporaba u magnetskom liječenju.

Objektivna teorija o životinjskom magnetizmu, kako ju je izgradio Mesmer, vrlo je zanimljiva i ona je poslije više decenija pronalaskom hipnotičkog sna, ustupila mjesto teoriji o subjektivnoj sugestiji, koja je danas jedan od glavnih stupova moderne medicine nazvane sugestivnom terapijom.

Brat Grile izvaja prosto vajo

Sestre olimpijke pri vaji s palicami

Sokolič in vrabec

Mlad sokolič je padel iz svojega visokega gnezda. Zafrfotal je s perotmi in se ujel na nizko vejo, kjer je čepel vrabec poniglavec, ki se je takoj pričel iz njega norčevati:

»O, kaj pa ti, neroda? Slabo letaš in nikoli ne boš tak junak, kakršen sem jaz! Le poglej me, kako znam frleti okoli hiš, nihče me ne doseže in ne ujame, vendar dobim povsod dovolj zrnja!«

Sokolič je molčal in premišljal, kako naj si pomaga nazaj v gnezdo.

V bližini je bila nastavljena limanica, vrabec je tako dolgo sitnaril okoli sokoliča, da se je s perotjo ujel na njo. Zdaj je pričel jadicovati in prositi sokoliča, naj ga reši s svojim krepkim kljunom.

Sokolič se ni zmenil zanj.

Naslednji hip je segla po sokoliču krepka kmetška roka in ga vtaknila v nizko ptičnico. Ko je kmet zagledal vrabca, je še njega zgrabil in ga vrgel poleg sokoliča v kletko.

»Ujedo bom dobro prodal, a vrabec naj mu družbo dela!« si je dejal kmet, ko je lezel z drevesa, na katerem je že zdavnaj opazil sokolje gnezdo.

Sokolič ni hotel ničesar jesti. V tesni ječi je otožno gledal v svet in samo oprezal, kako kmet odpira gajbo in jima daje hrane.

Nekega dne je vrabec spet začel svojo pesem. Šalil se je s sokoličem, da nima nobene moči, da si ne zna sploh pomagati. Pri tem je skušal stisniti svoje telo skozi žičasto steno, kar mu je že skoro uspelo. Pa je prišel prav tedaj gospodar in jezen ga je zaprl v drugo kletko ter jo obesil poleg sokola.

Sokol je kmalu spoznal odpiranje vrata in poskusil s svojim kljunom. Res jih je odprl in se pognal kvišku.

»Pomagaj še meni!« je čvkal vrabec, a ptič se ni menil, spretno se je dvigal proti nebu, kajti peroti so mu že nekoliko zrasle in srečno je ušel.

Ko je prišel kmet in je opazil, da sokoliča ni, je divje zarental, pograbil kletko z vrabcem in jo razjarjen treščil ob tla, da je vrabec mrtev obležal.

Ferdo Pavešić, Beograd:

Razmišljanja

Sestri Milici Marković.

1

Još mi uvek nije potpuno jasna ona čudnovata maksima drevne Helade: upoznaj samoga sebe; ta me mudračka misao često puta toliko kida i kinji, da me dovodi do dubokih razmišljanja o životu i smrti, pa sam uvek, sestro, dolazio do bolnog saznanja, da je ostvarenje te starogrčke mudrolije u ljudskom životu, ovakvom kakav je danas, skroz besmislena i nemoguća.

Samo hteti upoznati sebe, postaviti sebi u tom smislu jedan odrešiti »hoću«, samo hteti zaviriti dublje u suštinu svoga bića, sama ta odluka traži savršenu koncepciju volje, energičnost i jaku autorefleksiju, a o stvarnome upoznavanju sebe da niti ne govorimo.

A svetu, sestro, nedostaje baš to; svet je danas u rukama ljudi sumljivih kakvoća. To nas, sestro, uči da um u svetu mora dobro da se pripazi da se ne bi izgubio borbi sa strastima i davalom, koga svet nosi sada u sebi.

Često puta učini mi se, kao da je sokolska misao pravi put k sreći našega izmučenog naroda, dobivam divne vizije o vaskolikom vaskrsnuću i pobedi Pravde, Istine i Ljubavi, pa me ta lepa predviđanja ispunjavu verom i nadom.

Sećaš li se, sestro, kad smo ono jednog sumornog popodneva razmišljali o pesmi »Tužna je nedelja« i o sreći koje, rekosmo, na svetu uopšte nema. Toga dana pala mi je na um veoma kompaktna i duboka pesmica crnogorskog knjaza Nikole I, koju je on napisao u ime posvete na jednom primerku »Balkanske carice«, koji je poklonio svojoj kćeri knjeginji Zorki:

»Sve što sja, nije zlato
nit je presto počivalo;
vjeruj, dijete, tamo ima
sreće malo il' ni malo.

Bljesak krune često krije
trnje koje pod njom niče;
savršeno sretnog kralja
ne poznamo ni iz priče.

No je sreća, sinko, prava
Kad se može u svom kutu
radit mirno, hodit ljudski
po svetome božjem putu...«

Vidiš, sestro, sreće ipak ima, život ipak ima svoju vrednost; ta vrednost života i ta sreća ljudska — kako se lepo vidi iz gornjih stihova crnogorskog pesnika — zove se jednom reči: Sloboda.

To je ta bezgranična i jedina moguća ovozemaljska sreća, to je najuzvišenija vrednost života i sveta i za tu sreću, za tu vrednost i za tu uzvišenost, sestro, zaista vredi živeti i umreti.

Zapamti: i umreti!

»Gde je bol, sveto je zemljište...«
D. Odavić.

Na ovu misao naše mlade pesnikinje potsetila si me jedne večeri kada sam to najmanje očekivao:

»Da čovek bude velik kao Gorki, potrebno je da prođe kroz patnje i bol.«

Zašto si uzela baš tog velikog ruskog mislioca kao simbol patnji, bolova i veličine, zašto nisi uzela Londona, Levisa, Barbisa, Ničea ili bilo kojeg drugog. Dugo sam o tome u samoći razmišljao, a onda mi je konačno postalo sve jasno: samo slavenska duša je toliko topla i istinska da se kroz boli uzdigne do božanstva, samo slavenska duša kroz patnje postaje velika i sveta; tako je nastao Tolstoj, tako se izgradio Dostojevski, patio je Njegoš, patio je Preradović, patio je Cankar, patio je Kranjčević, Ilić, Jakšić — svi su oni kroz labirinte uzvišenog bola zablistali punim svetačkim sjajem velikih duhova — Maksim Gorki poslednji je svetionik u toj divnoj koloni vekovnih svetlosti i sjaja.

Zato mi treba da smo ponosni što smo Slaveni.

Koliko je svet danas zašao u moralnu i duševnu krizu vidi se i po tome što je već i nauka, ta uzvišena kvalifikacija o smislu života, pala sasvim nisko, postala je bedno vašarsko nadmetanje frazama i naklapanjima svake vrste, pa nas sve to nagoni da se setimo apokaliptičnog jahača u filozofiji onoga veka pre nas, Šopenhauera:

»Savremene akademije nauka pokazale bi da su zaista naučne i mudre samo time, kad bi se zvanično prozvale: parlamenat gluposti...«

Sestro, da se i ne upuštamo u toliku gorku ironiju i duboki cinizam Šopenhauerov, mi ćemo s pravom konstatovati da naši naučnici danas — sem desetak iznimaka — na našu najveću nacionalnu bruku nose u sebi sve karakteristike običnog šumskog puha: sve njihove »umotvorine« toliko su krete momentima subjektivnosti, ličnih interesčića i ambicija. To su lađe koje nemaju kormilara i onda ne treba da se iznenadimo kad jednoga dana

naučnik stane pred ogledalo i unutra vidi skitnicu; a kad to isto učini skitnica i vidi u ogledalu naučnika, budimo uvereni da je tako moralo biti i da je sada zaista svako na svome mestu.

Tu bruku doživjećemo brzo, ako naše mudrace ne naučimo mudrosti. Pupin i Tesla neka nam budu ideal prema kome ćemo vaspitavati naše nevaspitanе filozofе.

5

Kad sam onomad pročitao jednu nežnu i sentimentalnu pesmicu našeg brata Gangla, koju je napisao u ranoj mladosti, iskočio sam iz svoje kože neumoljivog kritičara i sarkaste, skinuo sam sa svoga pera onu otrovnu, ali uvek korisnu, prevlaku cinizma i bolne realnosti, pa sam se raznežio i zaplakao kao devojčica. Priča nam brat Gangl u toj pesmici kako je život u suštini svojoj ipak lep i čaroban, kako on u sebi nosi mnogo više lepih no ružnih osobina, samo ga treba znati shvatiti, treba znati opaziti njegove latentne čari, a kad se to postigne, sreća je neminovna, ona mora doći, jer se krije baš u tim latentnim čarima života; eto, ta pesmica brata Gangla navela me je da pomislim na Fihte-a:

»Sreća moja zove se: hoću!«

Ja želim da Sokolstvo u tom smislu pode u budućnost, a mi, sestro, već smo si međusobno obećali da ćemo u tom pravcu raditi svim snagama i punim srcem. To je najuzvišeniji »credo« Sokolstva.

Zdravo!

Joso Matešić, Generalski Stol:

29 X 1918

Gornji datum je jedan od najvećih dana u istoriji hrvatskog dela našega naroda. Toga dana, na završetku velikog rata, u istorijskoj dvorani Hrvatskog sabora na Markovu trgu u Zagrebu sastali su se narodni poslanici i virilni članovi Sabora na istorisku sednicu narodnog predstavništva. Saborsku sednicu je otvorio predsednik pok. Božo Medaković, sednici su prisustvovali između ostalih i metropolita - nadbiskup dr. Bauer, pa Stjepan Radić, i mnogi drugi ugledni političari i narodni vođe.

Nezavisno ma od koga, bez ičijih i sugestija i pritisaka s bilo koje strane, na ovoj istorijskoj sednici donesen je jednoglasan zaključak, da Hrvati i Srbi prekidaju sve odnose s Austro-Ugarskom s jedne, a s Madžarskom s druge strane. Stavljani su van snage svi ugovori i nagodbe od Kološana do tog dana. Ovim istoriskim zaključkom rešio se hrvatski deo našeg naroda osamvekovnog ropstva tudinca i postigao svoju slobodu, za koju su se borili mnogi veliki ljudi, kao Zrinjski i Frankopan, ban Jelačić, Ljudevit Gaj, veliki Štrosmajer i t. d. Osvanula je dugo željena sloboda, nestalo je ropskog jarma. Prestale se vijati tudinske zastave u našim krajevima, pre-stao je tuđi jezik i tiranstvo stoletnog dušmanina.

Mnoge ugledne i bogate dame sišle su s galerija u saborsku dvoranu, stavljajući na predsednički sto svoje srebrne nakite, zlato, drago kamenje i novac, da pomognu do kraja borbu za slobodu Srba i Hrvata. Ovaj istorijski trenutak ostao je prisutnima u večnoj uspomeni. On je ubeležen zlatnim slovima u povesnici roda našega. Na glas o ovome zaključku zavladao je neopisano veselje u hrvatskim krajevima iako su još bile otvorene rane zadane u velikom ratu, kad su hiljade naših najboljih sinova pali u prisiljenoj borbi za tudinca.

Zaključeno je, da se obrazuje Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba, koje je 1 decembra do kraja svršilo najveći akt naše istorije: Ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu državu, pod žeslom slavom venčane narodne dinastije Karadordevića.

Јован Влаховић, Фоча:

ДЕВЕТИ ОКТОБАР

Данас је дан: »Девети октобар«,
Дан туге, коју нам провиђење даде,
Дан у којем један Витез, Узвишени и добар
Мученичком смрћу за Слободу паде.

Данас је дан светог помена,
Дан који нам вечито у дужност ставља;
Да се сузама сећамо светлог имена,
Александра Великога — Мученика Краља.

Данас је дан историје, болне и дуге,
Кроз коју Соко, срцем, стално плаче;
Данас је дан велике, неизмерне туге,
Која се у души његовој вечито заче.

Данас је дан тужног сећања,
Дан бола, јада, суза и мука;
Данас је дан плача и јецања
Вароши, села, поља и лука.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Октобарска симфонија

(K jednoj bolnoj godišnjici)

I.

Nema više sunca, oktobar je pao
na umorne grudi ovog bednog sveta;
nema više svetla, sav kozmos je stao,
tek kletva još strašna svemirom šeta:

Oh, Afriko žarka,
pustinja pusta,
oh, domajo jarka
nitkova i trusta,

napojena krvlju jednog si Junaka
i krikovi se lome kroz pustinje tvoje!
Vaj, paklena zemljo paklenih divljaka,
ukočene boli nad nebom ti stoje!

Nema više sunca, ni travke ni cveta,
nema više Pravde na ovome svetu;
đavolska psotka sad krstari kleta
i ubija Ljude u svom besnom letu.

Vaj, bogovi moćni,
vaj, Istino Sveta,
vaj, horovi noćni
zagrobnih četa,

elegiju pojte bolova i patnje,
udrite uz harfe simfoniju plača
i posmrtni marš sa žalobne pratnje
jednoga Heroja od uma i mača...

Nema više svetla, al' će opet doći
Vaskrsnuće mrtvih i pobjeda Svetih,

»Zemlja je krvnica bezbrojnih Krista,
Majčica plodna bezbrojnih Juda.«

S. S. Kranjčević.

u naletu silnom ponovo će proći
pobednica Pravda preko glava kletih

Juda i nitkova,
izdajica i pigmeja!
Simfonijska krikova
čarom orhideja

mirisaće opet proletnom svežinom,
jer doći će dani velikog svanuća
i nestaće tuge s očajnom težinom —
ah, doći će dani našeg Vaskrsnuća!

II.

Zemlja sad ćuti
kao mrtva draga
i svi su joj puti
pod nogama vraga.

Kroz njive i gore
liju se suze,
nema više zore,
pomrle su muze.

Iz visine samo
glasovi se čuju
i nestaju tamo
gde besmrtni snuju.
Oj, trpi, Zemljo, najbednija,
trpi boli i sluti svanuće;
stići će ti zora najčednija,
doći će naše Vaskrsnuće...

ТУЖНА УСПОМЕНА

Са тихим кораца као горска вила,
што се шеће синко кроз шуме и горе,
и време пролази тихо и нечујно —
дајух' лепе слике вечери и зоре.

Време иде крадећ' дане нам живота,
успомене ређа све више, и више,
неку заборавну, неку више трајну —
ко би успомене знао да испише?

Погнимо сви главе, мир нека сад свуд влада,
мислимо на Њега, што и живот даде,
за бољу будућност нашу, наше деце —
две године прође како Краљ нам паде.

Али једна црна, најцрња међ' њима,
успомена оног страшног јутра,
када њега уби та крвничка рука —
муњевито брзо, пронела су судба.

Две године прође, како њега нестало,
ко да јуче беше, чини ми се тако,
као да осећам: ту је међу нама —
али није, није, крвник га је смак'о.

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

9 ОКТОБРА

Уместо да Му рођендан честита
И сав у срећи да срећац плива,
Ил' Свој Му јави и радо похита, —
А оно слика страшна и жива!

Па ипак хита! Ох, како Му хита,
К'о добар Синак што увек ради:
Ту срце вуче, оно не пита,
И жури Оцу Краљевић млади!

С Дедиња право Опленцу полеће,
Доброме Оцу да ближе стане,
Све Га на Оца сећа и покреће,
Ту ће да љубав блажена дахне!

И ево стиже на Цркви већ ближе!
Гле: уз степену, — их, Боже Свети!
Нога Му ногу све хитро сустиже
И Он без даха Свом Оцу лети!

— »Оче! До јуче преставник Господа
И народа Свог силан и брижан,
Старалац рода и Свога порода, —
Сад' тешко лежиш хладан и миран!«

Син је већ стиг'о сред свете тишине,
Тужне и хладне. Крај гроба стао
И ту из душе, из Своје дубине:
Како би плачу одушке дао!

Ал' срце тужи, душе се преплећу,
Тамјан подиже, псалми се тубе,
Молитве свете Господу полећу...
Отац и Син се грле и љубе!...

Светиње наше, — Светиње пресвете,
Држ'те нас увек у вери сталне:
Да путем жића, цркве и просвете,
Схватимо Божје животне тајне!...

Молитва преста топла и утешна,
Спаситељ сами и Он се јави:
И пут показа и дела безгрешна
Која нас воде у живот прави!

И Син се крену, излазу већ иде!
Растајак ипак стужи Га јаче,
Срце му стаје а усне Му бриде, —
Али Он је Краљ! Не сме да плаче!...

Јер Краљ и Народ у бризи вечитој
Љубављу само служе свом' роду,
Да, Домовини светој и пресветој, —
И тиме годе Богу, Господу!

Милан Ј. Флањак, коњички наредник, Загреб:

СОКО СУЗЕ ЛИЈЕ

Млади соко сузе лије
Узданица наша млада
А срце му тужно бије,
Жалећ дичног Оца сада.

Док му усне тужно зборе,
Од болова срце тишти,
Сва му душа планом горе,
Јер га тешка рана тишти.

Теши нам се, зоро млада,
Љубимо те неизмерно,
Заклињемо се, ево, сада,
Да ћемо те служит верно.

Бог сам чуваће Те...
Он над домом Твојим крили,
Путем славе водиће Те,
Теши нам се, Краљу мили.

Ми ћемо Те служит верно,
Ко и Претке славне Твоје,
Целост земље очувати,
Ове родне груде Твоје.

Здрав нам буди, млади краљу,
Племенито срце гаји,
Ми соколи кличемо Ти,
Живио нам, Краљу млади.

Милица Marković, Beograd:

Septembarske noći

Неке жалосне slutnje
Муће ме ове ноћи,
Звезде су пуне ђутње
Ко вечне бескрајне моћи.

Све већито бива, jeste,
И све опет ништа није,
Све пролазне ове цесте
Патња већита бије.

Зашто ме crне slutnje
Кидaju ове ноћи,
Препуне bola и ђутње
Ко kobне sudbine моћи.

Иsmet A. Tabaković, Sarajevo:

Memento

Сјећам се још njegове sitne figurice
sa malim brkovima;
Ostao mi je na srcu kao san curice
u cvijetnim vrtovima.

A jednoga je dana, mislim, usred ljeta
nestao iz našeg grada;
I odlutao u sivu, maglovitu, daljinu svijeta
tiho i iznenađa.

Tada sam mu pisao dugačko sinovsko pismo
srca svog jedan dio mali;
A odgovor bijaše tud kao da se nismo
nikad vidjeli ni znali.

I zato ja sada često kada suton pane
mislim dugo o njemu;
Mislim i oplakujem one djetinjske dane
kad bijah srećan u svemu.

Pa tako u sanjarenju proživljavam minute
i čekam ljetnu noć;
A promukli krik šaljem na daleke pute:
»Oče, kada ćeš doći!«

Na Kraljev rođendan

Pozdravi Sokola iz svih krajeva Jugoslavije

Lica:

Šumadinac
Zagorac
Slovenac
Vojvodanin
Primorac

Bosanac
Hercegovac
Crnogorac
Medimurac
Istranin

Svi stoje na levoj i desnoj strani pozornice obučeni u svoje narodne nošnje, sa svake strane petorica. U dnu pozornice slika ili poprsje Nj. Vel. Kralja ovijena zastavom. Pred sliku izlaze redom i deklamuju:

Šumadinac:

Zdravo, Kralju, Ti Sokole prvi,
Zdravo, Sine našeg roda krvi.
Pozdravlja Te dete Šumadije
Iz kolevke Tvoje Dinastije.
Sa Oplenca pozdrav Ti donša:
Živi, Kralju, živi Nado naša!

Zagorac:

I moj pozdrav neka se sad čuje
S njim Ti Hrvat svaki poručuje:
Tebe, Kralja Mučenika, Sina
Voli lijepa naša Domovina
Za Te ćemo, za našu slobodu
Poleteti u vatru i vodu.

Slovenac:

Slovenačka gde se pesma ori
O ljubavi za svog Kralja zbori.
Dolom, bregom, i selom i gradom
Kliče narod svome Kralju mladom:
Živio nam nebrojena leta,
A na sreću sveg slovenskog sveta!

Vojvodanin:

Velika su polja nam i njive,
Gde naš narod od davnine žive!
Još je veća ljubav Vojvodine
Prema Tebi Karadordev Sine!
Tebi Ona danas gromko kliče:
Živi Kralju, mladi Slavljeniče!

Primorac:

Sa Jadranskog plavetnoga mora
I sa kršnih dalmatinskih gora,
Nosim Tebi pozdrav naših žala,
Hvaleć Sudbi koja nam Te dala!
Srca naša Tebi Kralju, zbore:
Ti nam vladaj, čuvaj, naše more!

Bosanac:

Prva puška planu za slobodu
Uz Miljacku srebropenu vodu.
Preko krvi, vešala, grobova
Sloboda nam je ogranula ova.
Bosanac će ju uvek čuvat znati —
Za Nju, za Te i svoj život dati!

Hercegovac:

Kamen i krš moj zavičaj resi —
Ti nam, Kralju, sve na svetu jesi!
Tvrde ruke i mišice jake
Branit Dom će od navale svake.
Zato, zdravo, Kralju Sokolova
Pozdravlja Te zemlja Hercegovala!

Crnogorac:

Mnogo krvi Crna Gora proli
Mnoge na nju survaše se boli;
Mnogi tu se polomiše zubi,
Al i mnogi junak glavu zgubi!
Za Te Kralja, svoga Gospodara
Crnogorac čuda će da stvara.

Medimurac:

Na granicu naše oko gleda:
Tuđe neće, ali svoje ne da!
Svoga Kralja, slobodu i slogu,
Čuvat braća kad su složna mogu.
Zato složni jesu slavski sini.
Verni Kralju, svojoj Otadžbini!

Istranin:

Ja sam dete lstre zarobljene,
Sirotice tužne ucveljene...
Vi ste srećni u slobodnom domu,
A mi roblje u jarmu teškomu...
Al nam vera blista u toj noći:
Da ćeš, Kralju, izbavit nas doći!

Svi:

Zdravo, Kralju! Svi Jugosloveni
Oko Tebe jesu okupljeni!
Mi smo jedno, odsad pa do veka,
Sudbina nas sve jednaka čeka!
Mi smo složni, jer smo jedne krvi,
Naša sloga davla će da smrvi.
Zalud besne bure i oluje,
Jugosloven svakom poručuje:
— Jedni jesmo, jedna nam je mati,

Zdravo!
(K r a j)

Uvek jedno čuvaćemo znati:
Tebe Kralja i svoju slobodu.
I jedinstvo troimenom rodu.
Sokolovi Tebi sebe daju
Tvoj rođendan slaveći pevaju:
Živi, Kralju, živi, naša diko,
Tebe voli malo i veliko!
Neka živi, s Tobom se razvija,
Majka naša, sva Jugoslavija!

Јован Удици, Срем. Митровица:

СОКОЛСКА МИСАО

у речи, слици и глазби.

1 слика

Старо и ново Сокољство

(Глазба: Гусларски мотиви. »Уз'о деда
свог унука« и соколски поздрав »Здраво«
Указује се слика: Сокољство без разлике
спола и узраста. После кратког музичког
увода указује се Соколска мисао.)

Соколска мисао (уз пратњу глазбе)

Над народом својим
вековима бдијем;
и у њега кроз њих
дух витештва лијем.

Југовића Мајку
утешити знадох,
соколове очи
у болу јој дадох.

Гледала је њима
храбро и витешки,
трпећи без суза
бол на срцу тешки.

А гуслару старцу
давах моћи јаке,
да песмама ствара
Соколе јунаке.

Учила сам мајке
да тепају деци:
»Моје чедо, драго,
Соко ми се стеци!«

Од тог рада данас
Постало је дело,
у Сокољство оно
најлепше се спелело.

И у њега скупљам
уз обиље наде,
без разлике спола,
и старе, и младе,
да у њему уче
што је добро — право.
О, Соколи моји,
будите ми Здраво!

2 слика

Југословенство у Сокољству

(Глазба: »Боже правде«. После кратког
музичког увода појављује се слика: Југо-
словенство изражено у Сокољству, а одмах
после ње Соколска мисао.)

Соколска мисао (уз пратњу глазбе)

Под стегом Сокољства
ширим братство, слогу,
љубав и јединство
и самосвест строгу.

Разлике не чиним
по роду ни вери,
све у срцу носим
у једнакој мери.

У Сокољству Србин,
Хрват и Словенац
чине праву вредност
и јединства венац.

Сокољство их диже
до највише цене
као заједницу
и Југословене.

Држите се чврсто,
о, Соколи моји,
јер будућност златна
на вама постоји.

С песмом »Боже правде«,
дужност вам је прека,
да Југоставију
чувате до века.

3 слика

Соколска гесла

(Глазба: »Полети сиви соколе!« Слика:
Група Сокола са соколским геслима. После
музичког увода јавља се Соколска мисао.)

Соколска мисао

(уз пратњу глазбе)

Проповедан гесла
и светла начела
на корист и добро
и душе и тела.

Ја хоћу и желим
и то ми је слава,
да у здравом телу
душа буде здрава.

Ја Соколство дадох,
а оно се труди,
да Соколи буду
сви потпуни људи,
да знају шта хоће,
увећ све да могу,
да високо лете
духом према Богу.

Напред! — реч да им је
увећ у памети,
а никада — натраг!
у стремљењу к мети.

О, Соколи моји,
држите се тога
на дику и понос
милог рода свога.

Не жалите труда,
не жалите зноја!
Држите се ревно
свог соколског строја!

4 слика

Соколски рад

(Глазба: Соколски марш. Слика: Група
с разноврсним соколским радовима, у ко-
јој нарочито има да дође до изражаја рад
соколских чета. После глазбеног увода по-
јављује се Соколска мисао.)

Соколска мисао

Рад развијам ревно
у свакоме смеру,
јер плодови слатки
само њим се беру.

Соколство га гаји,
све на њему гради,
у соколска срца
преноси га, сади.

Књига му је верни
помагач у раду,
с њом песма и свирка
у пуном су складу.

У народу ширим
просвету и знање,
трезвеност и здравље,
свако благостање.

Моје чете вредне
радом диче села,
ту им равна није
ни радница пчела.

Кроз Соколство гоним
невољу и беду,
па да живот тече
у најлепшем реду.

Вежбом витког тела
свем казујем свету,
да Соколство живи
у вечном покрету.

Рад соколски неће
ни корист ни славу,
већ напредак само
и будућност здраву.

О, Соколи, дајте
томе раду маха
и радише буд'те
до последњег даха!

5 слика

Словенство кроз Соколство

(Глазба: »Хеј, Словени«. Слика: Група
у којој су заступљени Соколи свију сло-
венских народа, пред којом се појављује
Соколска мисао, као и у осталим сликама.)

Соколска мисао

Соколство је служба
што Словенство спаја
и држи га чврсто
братског загрљаја,

да сви буду једно,
као једна река,
дух словенски један
да живи до века.

Здраво, да сте Здраво,
сви Југословени!
По Соколовству, знајте,
вредност вам се цени!

Наздар, Чеси дични!
Нек је Тиршу слава!
С њим Соколовство доби
своја крила здрава.

Чолем! — нек се ори!
Поздрав овај лепи,
нека вас, Пољаци,
дух словенски крени.

Живело Словенство!
Нек душмане плени!
Певајте им громко
песму »Хеј Словени!«

Здравеј! О, Јунаци
са бугарских страна!
У тој речи зора
лепших нам је дана.

О, Соколи Руси,
Здравсвујте ми и ви!
У Соколовству увек
ваша снага живи.

Лужичани, Здраво!
Страх нека вас није!
Соколовство вас чува,
стег док му се вије.

Здраво, сви Словени!
Здраво, на све стране!
Останите вечно
једног стабла гране!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Iz starih zapisa

1) Pismo majci

Majko, divan je i lep život mornara!
Moja je molitva more što peva i peni,
Moja je pesma šum napetih jedara,
A velike se čežnje rađaju i ginu u
meni.

Nego, majko, još sam ti hteo reći
Da se ne brinete za me ni seka ni ti,
Ja se nadam brzo stići svojoj sreći
I onda, ah majko, mi ćemo srećni biti.

2) Na pučini

Ej, ima li igde kraja toj plavetnoj boji,
Kud li to sunce želi upravo da sade?
Sve je to zanosno kao snovi moji
I duša mi želi da rešenje toga nađe.

Zaista, zaista, beskrajna je ova voda
I dugo bi je gled'o zamišljen tako,
Gledam kako se gubi u azuru svoda
I od čežnje bi tiho i skriveno plak'o.

3) Stari borac

Gle, kako stoji kao kletva neka
U dnu luke ranjen ovaj heroj stari;
Bez katarke i jedra zadnje dane čeka
I ne mari više za azurne čari.

Plovio je davno okeanom svuda,
A sad više niko ne gleda mu grudi;
Tek po koji ugor što zaplovi tuda
I uzdahne setno: »Nezahvalni ljudi!«

4) Nostromo

Okreni vetru razapeta jedra
Neka krene nava u daleke strane;
Zora se budi sa istoka vedra
I zove nas u tople prolećne dane.

Čarovnih sirena zavodljivi poj
Biće nam melem u danima tuge;
Mi mislimo tada na dom svoj
I na krupne suze verne si druge...

Ст. М. Мутибарић, Араповац:

ПОЧЕТАК ЈЕСЕНИ

Стрши голо грање опалих дудова.
Октобарске дане магла обавија
као летња јутра пара, кад избија
из зиратне земље и цветних лугова...

Разбацано лишће, ветром помогнуто,
тражи гроб животу свом бујном и кратком.
Док га ветар витла оном песмом слатком
мами јесен рану да завлада круто.

А прва се јесен, као мало дете,
крије међ листови што пољаном лете,
и тајно ко лија кад се краде плену

прикрала и грли оберучке село...
Да је тако, каже лишће већ увело
јер оно најбоље даје слику њену...

Ivo Majcan, Gospić:

Istri

Za tobom, Istro, srce mi čezne,
u tvoje krilo duša mi žudi,
jer tvoje su moje misli nježne,
na tvoje bih htjeo pasti grudi.

Poljima tvojim pjevat bih htjeo,
kojima gazi dušmanska noga, —
smjele borce na njima bi sreo —
i sirotane bez igdje svoga.

Ko svjetle luči u tamnoj noći,
nek borci tvoji pokazuju put,
na kom će narod ustrajati moći,
pa bio mu život b'jedan i krut.

Još vatra živa tinja i gori,
u srcu i duši naroda tvog,
njome se narod ustrajno bori, —
ta nju mu je dao svevišnji Bog.

Ustrajte, majke, drž'te se oci,
sinovi, kćeri, budite sv'jesni, —
budite odvažni pregaoci,
nek izrod ljudski sramotno besni.

Ivan Albreht, Ljubljana:

Rudar v tujini

Tam daleč vidim cvetno trato,
tam daleč log in zelen gaj,
ki ga obseva sonce zlato
in venča ga življenja maj.

In vidim dom in cerkev belo,
trobojnic morje valovi
in petje se glasi veselo,
ko narod svobodo slavi.

Oči, zakaj ste pokazale
mi domovine ves sijaj?
O, ko bi noge smele, znale
spet najti pot domov nazaj!

Tako pa sam trpim v tujini
in grizem v jedko se gorje:
Kaj čutim v srca bolečini,
kdo naj razume, kdo to ve?!

Ne tožim vetru, goram, morju,
molče gorim, živim, trpim —
Ko se zasveti na obzorju,
kot krt pod zemljo odhitim.

A. Francevič, Ljubljana:

Bistri brglez

Cü — cü! razlega se zateglo skozi log,
cü — cü! mi sega v dušo kot otožen jok.

Odkod, menišček samotarski, to gorje?
Požrešni krágulj mar ti družo je pogubil,
družico drago, ki si jo neskončno ljubil?
V kateri žalosti ti srcece mrje?

Zaman sočutno brglez ga z vrhov vprašuje,
menišček dalje še toguje, vedno huje.
Cü — cü, cü — cü! kar neprenhoma zateza,
kot da srce v prebridki boli se pogreza.
Na koncu brglez, krepkokljuni korenjak,
za radost in veselje da mu nauk tak:
Ne toži, brat: »Na solznem svetu vse je nič«.
Kaj prida stok na svetu vseje? Nič.

Joso Matešić, Generalski Stol:

Oslobođenje

(29 X 1918 — 29 X 1936)

Zapjevala vila
Ilirskoga roda,
Jer sinula mila
Svima je sloboda.

Pred osamnajst ljeta
Lanci popucali
Što su braću našu
Dugo sapinjali.

Na Markovu trgu
U Zagrebu gradu,
Kucalo je srce
I staru i mladu.

Od radosti velje
I silnog veselja,
Da se stare slave
Ispunila želja.

To bijaše uvod
Našeg sjedinjenja,
Koje nikad niko
Ne može da mijenja!

Radovi našeg naraštaja

Правдољуб Петровачки, Орловат — маи. Крушедол:

ДЕВЕТИ ОКТОБАР

Две пуне године су прошле од оног страшног вечера, када се срца наша ледила од кобне вести, да је мученичком смрћу завршио Свој живот Краљ Ујединитељ.

Обавијени јесењом ноћи, радовали смо се те исте вечери његовим дипломатским успесима, а да одмах затим грчевито детињски заплачемо. Нисмо веровали, јер ко ће дићи руку на добротвора, на највећег поборника мира у свету?! Али... истина је горка. Заплакала је и у црно се завила мајка, отац, син и кћи ове племените земље. Потоци суза, сливали су се преко поља, брда и равница.

Две године бола су прошле, а многе ће још проћи док се залечи рана што ју је његова смрт проузроковала. Сваки Девети октобар, отвара незалечену рану наших срца.

Данас, када узносимо свевишњем наше молитве за вечан мир Његове душе, сетимо се Његовод аманета: »Чувајте Југославију!« Сетимо се свих жртава, које су поднете за наше добро. Створимо, слогом и љубављу, гранитни престо његовом Сину, нашем Младом Краљу Петру II, како би, кад дорасте и ојача, могао бити поносан Својим родом.

Ми Соколи, а нарочито наш нараштај, биће вечита стража на гробу опленачком и жива буктиња јединства југословенског народа. Наш завет, да ћемо чувати Југославију, понављамо и данас, јер је она наша највећа Светиња. Наш досадањи рад, није скретао с правог пута, а то неће ни у будуће. Девети дан октобра сваке године, биће дан исповести за наше национално причешће.

Нека је вечна Слава Краљу Мученику и Ујединитељу!

Slavo Svoboda, Tivat:

Jedan život

Zvali su ga Grbo. Zašto? Pa eto: bio je veoma malen, sitan, blijed, uopće slabunjav i malo grbav. Nije bio ni za šta. U početku djeca, njegovi vrsnici, pokušavala su da s njima igra, ali to nije uspijevalo. Ni u trčanju, ni u njihovom natjeravanju nije bio kadar da se mjeri sa svojim drugovima. Zbog toga su ga pustili na miru, i kada su se oni igrali, vidjelo se samo njegovo bljeduškasto lice kako iz jednog kuta pažljivo promatra igru svojih drugova. Na licu mu se ocrtavala tuga što ne može i on da potrči poput drugova. Kada bi koji put neko izostao, onda ako bi ko spomenuo Mirka (kako mu je bilo pravo ime), uvijek se našao po neko koji je odmah odbio taj »neumjesni prijedlog«.

Kada se orilo od dječaćkog smijeha, zbog kakve budalaštine ili kad ko nasamari koga, onda od urnebesnog smijeha njegovih drugova, na njegovom licu pojavio bi se samo tužan osmijeh. Teško mu je bilo gledati drugove u bezbrižnoj igri; on je u mislima tražio igru ili posao u kojemu će moći da se mjeri s drugovima. Već je vidio kako ga slave i vole. Ali uzalud, takova nešto nije nalazio.

Poput svojih prijatelja i on je odlazio na razne sportske priredbe, i opet je gledao majstorske izvedbe pojedinaca. Tada ga je zazeblu u srcu pri pomi-

sli da on to nikad neće moći da učini. Još mu je teže bilo, kada su poslije svaki od njegovih drugova dobili ime od kojeg sportaša, te se time ponosili. A on? Sjedio je uvijek na svome mjestu i zurio u dječake.

Počela je škola. I Mirko i njegovi drugovi našli su se u prvom razredu. Mirko je bio neobično dobar učenik, a to je i jasno, jer se u manjoj mjeri zanimao za igru od svojih drugova. Učitelj često karajući drugu djecu, govorio im je da se ugledaju na Mirka, ali zbog toga je Mirko bio sve više omražen od svojih saučenika. Djeca su počela da se upisuju u Soko i tada zbog škole i Sokola nestalo je igre, a ukoliko je te i bilo, ona se prenijela na sokolsko vježbalište. I tu je Mirko dolazio i našao zgodno mjesto odakle će moći da gleda sve: odbojku, sprave i t. d. I opet je uživao gledajući Sokole kako rade kojekakve vježbe na spravama, ali koliko se radovao toliko je bio i tužan, jer je već čvrsto bio uvjeren, da on takvoga nešto neće moći nikad činiti. Gledao je i svoje drugove kako poslije vježbe nakon triju gromkih: »Zdravo« skaču i vještaju se pomamno o sprave, pokušavajući da oponašaju svoje drugove, dok ih glas prednjaka ne otjera na oblačenje, a oni odlaze jedva čekajući da dođe iduća vježba.

Ali i Mirko je pao nekome u oko! Njega je opazio široki i ispitivački pogled brata prednjaka, koji je brzo uvidio da taj stalni posmatrač gori od želje da vježba, da može da bude ravan svojim drugovima.

Brat mu je lagano pričao s riječima: »Bili i ti vježbao?«

Ali Mirko je tako bio iznenađen nenadanim upitom, te trenutačno nije mogao da odgovori. Nakon kratke stanke odgovori lagano, preplašeno i nesigurnim glasom kao da ne vjeruje da je to istina:

— »Bih«, glasio je odgovor.

— »E pa dobro«, — odmah je nadovezao brat — »preko sutra da se i ti nadeš s drugovima u četiri sata u sokolani«. To je samo rekao i otišao laganim korakom prema sokolani.

Mirko je bio zaprepašćen. Časkom nije znao što bi radio, digne se naglo i htjede da skače da trči od veselja, ali te njegove kretnje, pomoću kojih je htio da iskaže svoje veselje, bile su jadne i upravo smiješne. Ali on na to nije mislio, njegove usnice titrale su, idući kući, ponavljao je samo: »Prekosutra na vježbu«.

Osvanuo je napokon i taj toliko očekivani dan. I Mirko je bio među drugovima. Čuli su se i poneki uzvici: »Pa šta će nam Grbo?« Ušao je br. prednjak. Nakon nekoliko trenutaka već ih je sve uredio po veličini. Na prostim vježbama Mirko nije ništa mogao i brat je imao mnogo muke dok mu je bar nešto uspjelo da Mirko tačno učini. Posle vježbe rekao je brat: »Ti, Mirko, ostani, a ostala braća neka se obleče. Kada su svi otišli je Mirku lagano pokazivao u tančine sve kretnje i tako je Mirko lakše mogao da nešto nauči. To je trajalo desetak puta da je Mirko ostajao zadnji s bratom i on je već nakon toga vremena mogao da napravi rukama svaku kretnju i već je mogao da vježba s drugovima.

Brat je i ogorčeno ustao protiv Mirkovog nadimka, tako da je i taj uskoro nastao na veselje i radost Mirkovu, koji je sada stigao svoje drugove, pa su ga sada primali svuda i u igri i u bilo kojem poslu. Mirko je prednjačio svojim znanjem.

* * *

Prošlo je deset godina otkako je Mirko prvi put ušao u sokolanu. Evo ga kao naraštajca tamo na preči vježba. Ko bi ga prepoznao. Jak je, razvijen, od njegovog blijedog lica nema ni traga, a od njegove grbe još manje. I dobar je učenik, ta ponos je čitave vrste. I tako je Soko podigao jedan život, da uzmogne da dadne nešto, što će koristiti domovini i narodu, a ovo je jedan od njih bezbroj.

ВИЗИЈЕ ПРОЛЕТЊЕ НОЋИ

1. Два живота

Мали бели лептирић разви крила и полети; то је било у тренутку, када је умирао дан. На западу је крварило велико сунце.

Полетео је, хтео је према сунцу високо горе, али зачу иза себе весео и разуздан кикот.

Окренуо се и спазео је белу лептирицу.

Она је изгледала тако љунка, мила и прозирна, да он презре сунце и полете за њом...

Дуго су летели опијени музиком шума својих крила и занесени једно другим — ноћ их освести. Није било више ни светла ни сунца, и бела љунка лептирица се поплаши и задрхта. Хтела је светла.

Човек је запалио свећу.

Лептирица се уплашено трже:

»Ко је то?«

Нису знали ко је то, што им даје светло, али нагонски осетише, да је то човек. О, како је добар! дао им је светло! И сва устрептала лептирица полете из тмине ка светлу, а за њом прхну лептирић.

Дуго су летели око светла, и опијени више нису могли да изађу из тог зачараног круга.

Лептирица опијена кружењем полете тик уз пламен, он је дохвати и она нестале у њему као мала сјајна искра.

Лептирић је летео даље и чудно се како је она наједном нестала. Већ је хтео да одлети ван круга, кад опази светло... и сада поново осети неодрживу силу која га беше вукла к сунцу. И она га целог обузе... »Сунце!«, помисли, полети и нестале га у пламену.

Гледао је то човек, насмејао се реско и глупо, и угасио свећу.

2. Принцеза

Давно, врло давно живела је једна принцеза. Из очију јој је сјало сунце, њене су косе потсећале на узбуркано море, а усне на сунце, које залази.

Једнога дана срео ју је он, тих и сетан; у погледу је носио срећу, а у срцу љубав. Он јој погледа у очи, и погледом јој допре у душу у чијој дубини опази срећу и љубав. Он проговори и принцеза уздрхта...

Његове речи су биле тако топле и искрене, глас му је тако дивно звучио, а када је дигао главу и погледао је овлаженим очима, она осети да је врло срећна..., али она је била сувише горда... Од је отишао и изгубио се погнуте главе у мрак, где га туга обави својим бескрајним црним плаштом.

Кад је отишао и нестало у мраку, зажалила је принцеза за њим, али касно.

Из дана у дан је венула, и једног јесењег дана, док је последњи лист умирао, умрла је тихо.

Кад је склопила уморио за увек очи заплакало је небо.

МАЛА КРИНКА

Мала Кринка је била јединица у оца и мајке. Родитељи су је волели и пазили изнад свега. Док је била још сасвим мала, била је добра и увек се играла само својим нежним ручицама, или луткицом, која јој беше прва играчка. Родитељи беху срећни. Мајка је увек бдила над кољевком своје Кринке, и будно је пратила сваки покрет и сваки осмех њезин. Али дан за даном мину, и мала Кринка је већ почела ићи и изговарати нејасне речи. Како родитељи беху срећни када им мала кћи први пут проговори: ма-ма. Њена дуга плава коса беше јој коврчава, очи плаве као плавет-нило неба, а мале румене усне увек развучене на осмех. Али то мало невинашце, тог малог анђела, у петој иодини задеси несрећа. Мајка јој се разболи. Из постеље није могла ићи, јер беше слаба и изнемогла. Њена јединица беше увек поред ње, и веселила је у задњим часовима. Осванула је недеља суморна и кишовита. Болесна мајка је лежала на постељи бледа, а поред ње је седела њена Кринка и молила је да јој прича што. Мајка да би задовољила Кринку, испричала јој је једну бајку, где се спомиње одлазак једне мајке на небо, да тамо нађе места за своју кћер, која је и исто толико љубила своју мајку као и Кринка. Мала беше задовољна том причом, јер није знала да се она односи на њену мајку, која ће је ускоро оставити.

Подне је већ минуло. У соби је мир. Ништа се не чује сем тешког дисања болес-нице. Ноћ је полако обавијала собу црним плаштем. Муж лагано отвори врата и уђе у полумрачну собу, где је жена уплаканих очију пригрлила Кринку на своје груди и тихо шапнула неку молитву. Задње речи јој беху сасвим нечујне. Болесница се стресе, погледа дете и мужа и сруши се на постељу. Муж задрхта, притрчи жени, али она већ беше мртва. Мала Кринка је плакала, њени ванаји су сваког ожалостили, а с њеним бистрим сузицама мешале су се сузе њеног оца и свих присутних. Узалуд је дозивала мајку, узалуд је миловала по њеним бледим образима, она јој се није одазвала, није јој се насмешила. На сахрани обучена у белу хаљиницу са жалбеницом око руке, ишла је с оцем за ковчегом своје мајке. У место плаве машинице у злаћаној коврчавој косици, сада је имала црну траку, која се спуштала низ плећа на белу хаљиницу. Дани су пролазили, али је туга остала у овом дому. После смрти добре мајке није се видео осмех на уснама мале Кринке. Она беше тужна, уплакана, и увек поред мајчине слике. Она више није расла ни напредовала, као кад јој мајка беше на животу. Напротив. Она је слабила и венула, док најзад не леже у постељу. Отац беше очајан. Изгубио је жену, а сада ни после две године да изгуби једину утеху — Кринку. Молио се Богу да му не узме малу, али му Бог не услиши молитву. Једног зимског дана, када је снег полако падао, Кринка је сањала о мајци, и рече оцу да иде к њој. Оцу беше тешко при овим речима драге му кћери. Кад би увече, малој Кринки позли, и она на рукама свога оца издахне с осмехом на бледим усницама.

Јосиф Софија, Нови Сад:

КРАЈ БОЛНЕ СЕСТРЕ

Крај постеље сестре болне
Добри братац Бога моли:
»Дај јој здравља, драги Боже,
Велики јој бол утоли.«

Болна сестра воде тражи
И братац јој чашу пружи,
И примивши чашу назад
Он јој рече: »Сан продужи.«

Водела би болна сестра
Кад би санак хтео доћи,
Ал' братац јој тихо рече:
»Све ће, сестро, Бог помоћи.«

Тад се мало сестра смири
И пољуби брата свога,
А братац јој благо рече:
»За здравље ти молим Бога.«

Сажали се драгом Богу
Што за сестром братац тужи
Па највећи свој благослов
Лепо здравље сестри пружи.

Naraštajci Sokolskog društva Konjic na letovanju

Po završetku školske godine 1935/36 Sokolsko društvo da deci pruži malo uživanja u prirodi, odredi sokolsko letovanje na Boraškom Jezeru 18 km udaljeno iz Konjice. Boračko Jezero po svojoj prirodnoj lepoti, jest jedan od najlepših predela Hercegovine. U samoj kotlini gde se nalazi selo Jezero, a koja je kotlina sva obrasla šumom, nalazi se jezero oko 1800 m dugo i 900 metara široko. Turističko društvo »Priatelj prirode« pronašlo je ovo jezero kao veoma podesno za turističke svrhe i napravilo je prekrasnu turističku kuću i jednu vilu.

Sokolsko društvo iako materijalno stoji veoma slabo — odredilo 20 dece i naraštaja da letuju u ovom kraju. 12 jula oni su krenuli srećni i zadovoljni peške iz Konjice. Sve pripreme izvršene su na vreme. Deca su iako dosta velik put prevalila s lakoćom uz pesmu. Oni nisu osećali nikakva umora, a nestrpljivo su čekala, kada će doći na jezero, da se u njemu veselo kupaju. Čim su došli na jezero, voda puta dao je odmor. Posle toga izabrali su mesto za šator. Razapeo se je šator i smestila kuhinja, te napravio sto. — Sve je išlo po nekom određenom planu i u savršenom redu.

Hranu su pripremali sami naraštajci i naraštajke. Tu se je dežuralo. Išlo redovno po drva. Po rasporedu se kupalo i sunčalo, vežbalo i činilo sve druge radove. Deca kao i naraštajci bili su potpuno zadovoljni i ne bi im nikad palo na pamet, da se vrata kući. Učitelj Mirko Tomić svaki dan održao je po jedno prigodno predavanje.

Ovakav način sokolskog rada od velike je koristi po napredak Sokolstva i svaka sokolska jedinica na tome bi trebala poraditi i decu slati na letovanje.

Turističko društvo »Priatelj prirode«, koje na ovom jezeru ima čamce, ustupilo je naraštajcima i deci svaki dan jedan veliki čamac po jedan sat. Oni su se uz veliko veselje vozili jezerom. A. A.

Za šalu

Novčana pomoć. Gospodin Mošo dođe u klasnu lutriju da bi kupio jednu srećku. Prodavač mu ponudi nekoliko srećaka, pa se razvije među njima ovaj razgovor: Mošo: »Može li se na ovu srećku štogod dobiti?« — Prodavač: »I te kako! Ta glavni zgoditak iznosi jedan milion.« — »A kada je vučenje?« — »31 avgusta.« odgovori prodavač. Zamišljen vrti Mošo glavom te kaže: »Onda, na žalost, ne mogu da kupim srećku, jer mi novci trebaju već 15 avgusta.«

Krivo shvatio. »Kaži mi, tata, da li je dozvoljeno trgovati devojkama?« — »Nije, sine, kako samo možeš da pitaš takvu glupost?« — »Jeste, ali kako to da postoje devojke trgovačke škole!«

Na saslušavanju. »Zašto ste bili tri godine u zatvoru?« — »Nisu me pre pustili napolje, gospodine direktore!«

Uslužna ponuda. »Vrlo poštovani gospodine upravitelju!«, piše otac upravitelju škole, koju polazi njegov sin. »Ako moj sin Rudolf i nadalje bude tako len, onda ću Vas moliti da ga u moje ime dobro izlemate. Uvek spreman da Vam uslugu vratim ostajem Vaš Mijo Budala.«

Dresura. Jedan umetnik mučio se tri godine dana. Hteo je da nauči gusku da računa na pamet. Ali sva muka ostade uzaludna. »Je li tako teško dresirati jednu gusku?« — »Vrlo teško!« — »Da li ona ne može da shvati?« — Umetnik odgovori: »Ne bih rekao; nego svaki put, kada je za malo dotle doteram, ja sam bez službe pa je od gladi pojedem.«

Otac i sin. »Tatice, zašto imaju žirafe tako dugačke vratove?« — »Jer se hrane lišćem na drvetima!« — »Pa zašto je lišće tako visoko na drvetu?« — »Da se žirafe ne moraju sagibati!«

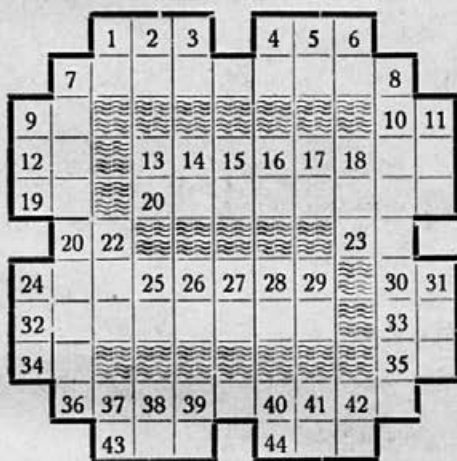
Pogodio. Učitelj: »Kako se zovu jednocelični živi tvorovi?« — »Kažnjenci, gospodine učitelju!«

Iz uredništva

Molimo sestre i braću saradnike, da gradivo, koje žele da se objavi u decembarskom božićnom broju lista, izvole poslati uredništvu najdalje do 1 decembra. — Skrećemo pažnju svoj braći i sestrama, da se u pogledu pretplate na list i drugo što se odnosi na upravljanje lista obraćaju samo **Upravi sokolskih listova** u Ljubljani. — Saradnicima početnicima preporučamo, da svoje radove pre nego ih pošalju uredništvu, dadu prethodno pregledati od starije i iskusnije braće, koji će ih oceniti, da li su za štampu ili ne. — Rešenja križaljke, popunjalka, logogrifa i t. d. iz broja 8—9 objaviće se u narednom broju lista.

Križaljka

Sastavio: Slavo Svoboda, Tivat

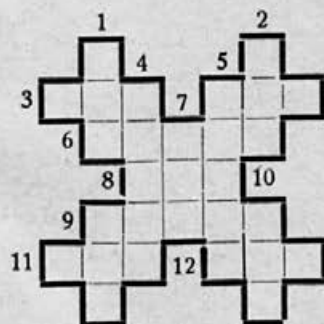
Vodoravno: 1) osamljen; 4) papi-ga (vrsta); 7) najjača slavenska organizaci-ja; 9) elidirana sveza; 10) egipat, bog; 12) francuski: voda (fonet.); 13) idem za ne-čim; 19) lat. »zdravo!« (bez zadnjeg slova); 20) jevrejska bogomolja; 21) čuveni ruski general; 23) negacija; 24) tajan, lažan; 30) kao 23; 32) stajanje na jednom mestu; 33) konj (turb.); 34) uzvik; 35) franc. član; 36) deo matematike; 43) crnačko pleme patuljaka u Centr. Africi; 44) ostrvo (turb.).

Okomito: 1) začim; 2) peršun; 3) francuski: reč; 4) igraća karta; 5) krajnji deo kopna; 6) lat. »Zdravo!« (bez zadnjeg slova); 7) naša pokrajina; 8) izvorno delo (gen.); 9) neman; 11) uzrečica; 13) inic. sastavljača ove križaljke; 14) upitna čestica; 15) nemački predlog; 16) lič. zamenica; 17) dva slova; 18) ruska reka; 22) deo

crkve; 24) uzrečica; 25) veznik; 26) inic. dubrovačkog pisca (»Ekvinocija«); 27) mandžurski general; 28) dva slova (sugl. i samoglas); 29) odrečica; 31) ime glumice Rine; 37) predlog; 38) peršun; 39) pok. zamenica; 40) ova; 41) kratica za »Idus« (latinski dan); 42) ime Mesarića.

МАГИЧНИ ЛИК

(Јосиф Софија, нараштајка,
Нови Сад)

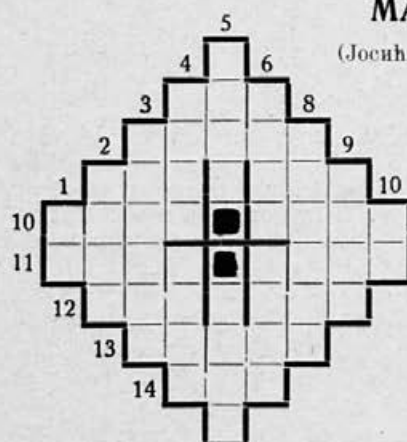

Водоравно: 3) драг; 5) језеро у С. Ам.; 6) планина у Грчкој; 8) име наше филм. глумице; 9) завоји; 11) пољопривредна алатка; 12) аждаја.

Усправно: 1) облик помоћног глагола; 2) пољопривредна алатка; 4) планина у Грчкој; 5) облик глагола имати; 7) женско име (падеж); 9) облик глагола орати; 10) свежа.

МАГИЧНИ ЛИК

(Јосип Софија, нараштајка,
Нови Сад)

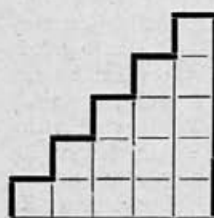

Водоравно: 1) мекушац — самогласник — колос; 2) круг; 3) рат; 10) мушко име — бог љубави; 11) показна зам. — новост; 12) родитељу — сугласник — погодбена свеза; 13) женско име (падеж); 14) женско име.

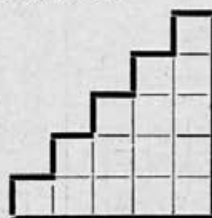
Усправно: 1) домаћа животиња; 2) пиће; 3) избе; 4) женско име — инсекат; 5) народна игра — експлозивно средство; 6) издајник Христа — мачка; 7) наша река (падеж); 8) пиће (падеж); 9) египатско божанство.

Stepenice

(Ivo Mileta, nar., Rogoznica)

samoglasnik,
egipatsko božanstvo,
razmak vremena,
pregrade Carigrada,
vrsta pozorišnog komada.

suglasnik,
mera za površinu,
zabavni lokal,
naša reka,
lovac na ribe.

ИСПУЊАЛКА

(Јосип Софија, нараштајка, Нови Сад)

- Име (страно).
- Меће се на главу.
- Није младић.
- Пустина у Африци.
- Таман.
- Женско име.
- Није лаж.
- Женско име.
- Црквена одежа.
- Мушко име.
- Вредан.
- Ваздушне лађе.
- Женско име.
- Мушко име.
- Лађар.